Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз • ШИНАРА, 10 январь, 1978 шу. • № 4 (5827). • Мах 2 кап.

Пятилетка кхаь шера задани — 7 октябрга кхоачашъе!

КЪАХЬЕГАМА ОВСАРЛЕ ЛАКХЪЯРА ЧОТАГIА

ЛЕНИНА ОРДЕН ЛЕЛАЕЧА «ГРОЗНЕФТЬ» ПРОИЗВОДСТВЕННИ ОБЪЕДИНЕНЕНА ЧУЙОАГIАЧА ТЕХНОЛОГИЧЕСКИ ТРАНСПОРТА ТАШКАЛИНСКИ УПРАВЛЕНЕ КЪАХЬЕГАМХОША, ГОРЯЧЕВОДСКИ БУРУВДЕТТАРАША ДIАЙОЛАЯЬ ИНИЦИАТИВА ХЬАЛ А ЛАЬЦА, СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ДЕКХАРАШ ТIАЙИЦАД ПЯТИЛЕТКА КХАЬ ШЕРА ЗАДАНИ 7 ОКТЯБРГА КХОАЧАШЪЕ, ШЕРА ПЛАНАЛ СОВГIА ДIА-ЮХА ХЬОРГДА 12 ЭЗАР ТОНН МУХЬАШ.

«ХIара балха денна — дикала Знак» яхача девизагIа шерра социалистически яхь а йоаржаяь къахьийгача технологически транспорта Ташкалински управлене (УТТ) коллективо пятилетка хьалхарча шин шера план 1977 шера 20 октябре кхоачашйир, хIаьта шера задани 12 декабре кхоачашйир.

Юбилейни шу чакхдалалехьа республикерча мехкдаьттахошка планал совгIа дIакхачийтар 30 эзар тонн мухьаш, заданел совгIа йир цхьа миллион тонно-километр.

Шоашта карагIдаьннарий анализ а яь, юбилейни шера шоаш гучадаьхача шоай кхоачамашкеи торонашкеи а хьежа, «Пятилетка кхаь шера задани — 7 октябрга» яха Горячеводски бурув тохара балхий управлене коллектива болам хьал а лаьца, Ташкалински УТТ коллективо шийна тIайицад доккхий социалистически декхараш:

Пятилетка хьалхарча кхаь шера план СССР керда Конституци тIайиццача денга кхоачашъе.

Тонно-километраш яра укх шера план ханал 10 ди хьалха кхоачашъе. Шера 480 эзар тонн мухьаш дIа-юха дахьа, царех шера планал совгIа дIа-юха хьош дараш 12 эзар тонн а долаш.

25 миллион тонно-километр шера е, царех 373,2 эзар тонно-километр шера заданел совгIа а еш.

Шера 200 эзар сахьата лаьрхIа йолча тракторашка болх байта, царех 17 эзар сахьата шера заданел совгIа а беш. Къахьегама овсарле планагIа лаьрхIачул 2 процент лакхъе.

Керттерча профессех вола ялх болхло кийчве, 40 сага балха говзал лакхъяра тIаерзаяь 7 комплексни плани инженерно-технически специалистий 10 шеший творчески планаши кийчъе.

Керттерча производственни фондех пайда эцаргa тоаде. Грузови автомобилаши лаьрхIа йола трактораши балха араялара коэффициент лакхъе.

Iилман дарда тIа къахьегам вIаштIехьбаккхара йола мероприятеш чакхъяхарах 5 эзар сом кхоле, рационализаторски предложенеши кердадараши производствана юкъедоаладарах 10 эзар сом пайда бе. Цхьа процент бензини ах процент дизельни доагори кходе, юрта боахаме 550 сага-дийнахьа болх бе.

Технологически транспорта Ташкалински управлене коллективо социалистически яхье тIаьхьех Октябрьски УТТ коллектив.

Ташкалински УТТ къахьегамхой юкъарча собране дийца а дийца тIайийцад декхараш.

ЛАЬРХIАР КХОАЧАШДЕРГДА

«ГИКАЛОВСКОЕ» ОПХ КОЛЛЕКТИВО ПАЙДА ЭЦ КХАЙИ ФЕРМАЙИ ПРОДУКТИВНОСТЬ АЙЯРА ЙОЛЧА ТОРОНЕХ.

Тха опытно-производственни боахама къахьегамхоша толаме кхоачашдир Сийлахь-боккхача Октябра сийна тIайица социалистически декхараш. Юртбоахама продукци яккхарен йохкарен пятилетка шин шера планаш лаьрхIа хиннача ханал дуккха хьалха кхоачашйир. Колхозашкеи совхозашкеи 3000 тонн ялата а ялата-кхей а культурай фу дохка лаьрхIа хиннача дехкад 4130 тонн. Дулх дехкад 138 тонн, тIайица хиннача декхарегIа 103 тонн йохка езаш хиннача, шура — 1537 тонн е декхарашца лаьрхIа хинначул 387тонн дуккагIа.

Толамаш даха вIаштIехьдаьннад кхай хьувкьами фермай продуктивности лакхъярах. Иштта, юкъера лаьрхIача хIара Iаттагара йоаккха шура 3150 килограммал дукхагIа хилар, тIайицача декхарегIа 3100 килограмм хила езача.

КПСС обкома бюро къоабалъяь йола грозненцийи ачхой-мартановцийи инициатива чIоагIа хьаллаьцай тха коллективе. ДIахо юртбоахама производства эффективность лакхъяра резерваш лехаш да тхо.

Тхоай торонаш а лаьрхIа оаха тIайийцад доккхий социалистически декхараш: дизза доацача кхаь шера, 7 октябрга — СССР Конституце шу дузача денга, диъ шера йола кхайи хьайбайи продукци яккхара а паччахьалкхенга йохкара а план кхоачашъе.

Диъ шера 5200 тонн ялат дIадала дезача дIалургда 6980 тонн. ПланагIа 180 тонн йоагIача дулх дIалургда 260 тонн. Диъ шера лаьрхIа йола 2600 тонн шура дIайохьийтаргья шурий комбинате.

ТIайица декхараш кхоачашде торо лургйола мероприятеш оттаяь.

«Гикаловское» ОПХ производственни доакъошка дийца а тIайица а да декхараш.

ЦАРГА ХЬЕЖЖА БЕ БОЛХ

Диъ-пхи шу хьалха геттара во лелар хьайбай боахама болх «Путь к коммунизму» яхача колхозе. ДуккагIйолча хана бIеха хулар хьайбаш чулатта помещенеш, рационагIа доагтIача бесса кхабацар доахан. кIезига йоакхо йора хьайбаш леладерий. Цудухьа кIезига яр доахана хьалу шура, кIезига дар алапеш. Из бахьан долаш ферме наха дукха болх бацар. Духхьал цхьан корпусе а тоъацар укхаза хинна ялх доярка. Подменни бараш бацар. Каст-каста хуацалора ферма кулгалхой.

Иштта боахам кхаьчар керда венача ферма заведующега Дрезов Зайндина. ДIахо ла йиш йолаш дацар гIулакх. Керда кулгалхо валанзар фермера. Цига валехьа итт шера болх баьбар цо хьайбай боахаме, йовзар халонаш, селла вочa хьале ше керда хьанийца боахам бий ца хойя а.

— Сенгара волавелар хьо? — хетт аз цунга.

— Керда хIама царна дIахьокха са вIаштIехьдацар, — йоах Дрезова. Цхьабакъда цхьа хIама ховра: моллагIча коллективе а дика болхлой болга. — Царех сай новкъостий бе лаьрхIар аз. Цхьана уйла йора, дагалувлар, халонаш а кхоачамбоацараш а дIадоахаргдола наькъаш лехар.

Хала дар эггара хьалха. Лаьтта Iобежа аьла бий заведующе хьалъэца аьлча скотник цецвоалар. Цхьаболча доярка ша дIайхача хица йилацар шура чулелаю ведараш. Уж тайпа «зIамига» хIамилгаш дукха нийслора, хIаьта уж юстара вувла йиш йолаш дацар.

ТIехь - тIехьагIа барт чIоагIбала, денгара-денга тоабала болабелар коллектива болх. Саго кIезига а дисциплина толхайнча из дош дувцар ерригача коллектива юкъе. Шоай низах теша болабелар нах. ХIара бетта балхацара безам лакхбала баьлар. Болх ца беш лела гIертараш фермера дIабахар...

Дукха ха йоацаш ферме хилар тхо. Тоабенна 388 етт латтар корпусашка. Сийрда лампаш яр йоагаш. Ценача корпусашка, халаташ а дувхаш, лораш санна, лел дояркаш.

ГIадвуташ да толамаш а. Юбилейни шера 775 тонн шура паччахьалкхенга йохка яьккхина социалистически декхар тIайиццадар коллективо. Цхьабакъда, из декхар цо гаьнна тIехкхоачашдир, цу тIа а шу чакхдалалехьа дуккха хьалха. Шера хьайбаш леладераша Даьхенна дIаеннай 1100 тонн совгIа шура. ТIехкхоачашъяьй шура яккхара задани а. ХIаьта ерригача ферме хIанз дийнахьа хIара Iаттагара йоаккха шура 8 килограммал совгIа я. ТIаккха хьалхалаттача доярка Астемирова Мината 12 килограммал совгIа йоаккх.

Къаьстта ала безам ба цу доярках. Шера планах 2100 килограмм яккха езача хIара Iаттагара 5 эзар килограмм совгIа шура яьккхай цо дIадахача шера. Иштта дар цуч социалистически декхар а. Дояркалла Мината болх бу бэрхI шу совгIа дя. Балха из тIехьайиса, доахан меца дита, шура цIена Iоцайоаккхаш йита моттиг хац ферме.

Къахьегама стаж кIезигагIа яц цун новкъоста Хамзатова Марема а. Минатаца яхь лелаеш я из. ХIара Iаттагара 2200 килограмм шура яккха декхар тIайиццa хиннача, цхьайтта бетта яьккхай 3050 килограмм.

1976 шера хIара Iаттагара 3 эзар килограмм шура яьккха доярка мара яцар ферме. ТIаккха юбилейни шера цу хьоккхамал тIехъяьнна нийс доярка я. Уж ба Ичнова Сацита, Оздоева Марем, Шадиева Асма, Айдамирова Собар, Борчашвили Асма, Итикаева Насыпхан, Астамирова Асма, Ичиева Баянт, Акиева Аьсет.

— ТIайица декхараш дика кхоачашде новкъостал лаьд ден распорядок нийса лораяро, хьайбашта Iунал доагтIача бесса даро, — йоах заведующе. — РационагIа доагтIача тайпара кхоаб доахан. Iуйрийна детталехьа бIайха муж лу царна дояркаша. ТIаккха 20 килограмм силос лу. Делкъийна 15 килограмм свеклаши цIаьккхаза силоси юл.

Коллектива цхьабарт хиларо дуккха дика гIулакхаш кхоачашдайт. Укхаза ферма совет я вIашагIъелла. Каст-каста дувц цо балха гIулакхаш, карагIдаьннараш а де дезараш а къоастададу.

Хьайбаш леладерий болх бе дукхагIа безам хулийтаргбола хIамаш кIезига дац кулгалхошен юкъарча организацешен. Паччахьалкхенга шура йохкара бетта йола план 105 процент кхоачашйича коллектива лу совгIата 3 бIаь сом ахча. ХIаьта хьалхара моттиг яьккхача доярка 25 сом, шоллагIа моттиг яьккхачоа — 20 сом, кхоалагIа моттиг яьккхачоа — 15 сом лу. ХIара Iаттагара 3 эзар килограмм шура яьккхача дояркашта бетта юкъера доагIача алапех 20 процент кхы тIа ахча лу. 4 эзар килограмм яьккхача — 30 процент лу. СовгIа яьккхача шурий хIара килограмма 13 кепиг IотIаккхет. ХIалхалаттарий сийна центральни усадьбе цIе байракх урагIъухийт, «молнеш» арахец.

Хьайбашта Iунал деш къаьстта боккха теркам тIаухийт скотникаша Чаниев Джабраила, Зубков Александра, Чеботаев Александра, Дзейтов ГIазмахьмада. Шоай декхараш дика доаз царна. Ханнахьа хий а доакъар а тIадахь, доахан деттача дояркашта новкъостал ду.

Ферма коллектив республика сийлен Улга тIа яьккхай. Колхоза карара кара тела ЦIе байракх юбилейни шера массаза а кхоалагIча ферма коллективага хиннай, автомашини 500 сом ахчен деннад цунна совгIата.

Ферма коллективаца дукха дояркаш ба паччахьалкхен совгIаташ денна. Къахьегама Цеча Байракха орден, ВЛКСМ Центральни Комитета Дото знак еннай Астамирова Мината, «Знак почета» яха орден — ферма заведующена Дрезов Зайндина, иштта кхычарна.

Керда шу айденнача хьинарца дIадоладаьд ферма коллективо.

А. САГОВ.

СУРТА ТIА: Астамирова Минат (аьрдехьа), цун новкъост Хамзатова Аьсет.

ХЬАЙБАШ ЛЕЛАДЕРИЙ ВАХТА

ДIадахача юбилейни шера планаши тIайица социалистически декхараши кхоачашдеш паччахьалкхенга ма-хулла дукхагIа дулх, шура, фуъаш, тха дохкар дукха чIоагIа къахьийгар республика хьайбаш леладераша. ХIанз колхозийи совхозийи фермашка цу шера итогаш яьй.

Цул хьалхарча шераца нийсдича юбилейни шера хьайбаши котам-боабашки паччахьалкхенга йохкилга дегIаденад 6 процент, шура — 11 процент, фуаш — 20 процент, тха — 2 процент.

Хьайбай боахам дегIабоалабара дика хьоккхамаш гойташ тIайица социалистически декхараш сийленца кхоачашдир Ачхой-Мартановски, Грозненски, Урус-Мартановски, Шалински, кхыйолча районаша.

Грозненски района боахамашка юбилейни шера паччахьалкхенга шура йохкилга дегIаденад хьалхарча шераца нийсдича 12 процент. Надтеречни районе — 18 процент, Шалински — 13 процент, Шелковски — 15 процент.

Паччахьалкхенга фуъаш дохкара шера планаш дикка тIехкхоачашъяьй Грозненски, Сунженски, Шалински района колхозашеи совхозашеи, котам-боабашк лелаеча фабрикашеи.

Наурски района боахамашка тха эцилга дегIаденад 9 процент.

Хьайбаш дохкилгеи шура йоаккхилгеи лакхдеш дика толамаш даьхар. «Самашкинский», «Атагинский», «Горячеисточненский», «Терек», «Гойтинский», «Предгорный» совхозий, республикански опытни станце, кхыча дуккхача фермай коллективаша.

ХIанз фермай коллективашта лоархIаме да, дIадахача шера анализ а еш, йолча торонех бизза пайда а эцаш, даьха толамаш чIоагIдеши лакхдеши болх дIабахьар.

* * *

Энергетикий толам

«Грозэнерго» йоккхагIа йолча предприяте — № 2 йолча теплоэлектроцентрала — энергетикаша «Юбилейни шу толаме чакхдаккха» яхача девизагIа шерра социалистически яхь а йоаржаяь, электрически йовхалеи энерги яккхареи дIахецареи план 30 декабре кхоачашъяьй.

Йовхала энергетика керттерчеи гIонеи оборудоване беча балха технологически режимаш нийса леларо дахийтад уж доккхий толамаш. № 2 йолча ТЭЦ-а энергетикаша шоай керттера теркам тIаухийтт электрически энерги зехьа йоаяр кIезиглара. Социалистически яхье хьалхалаттачарех ба электрослесараш Н. Гудков, М. Жуков, турбинай машинисташ Ю. Моргунов, В. Грабчак: сменай начальникаш С. Валуев, А. Иванушкин. № 2 йолча ТЭЦ-а болхлоша, инженерно-технически болхлоша, гIулакхерча наха дика хьаллаьцар горячеводски бурувдеттарий болам. Шоай торонашка а хьежа, пятилетка кхоалагIча шера задане ханал хьалха кхоачашъяра социалистически декхараш тIайийду цар.

С. ХРИСТОФОРОВ.

«РСФСР ЗАСЛУЖЕННИ МАШИНАШЪЕР» ЯХА СИЙЛЕН ЦIИ ЧIОАГIЪЯРАХ ДОЛА

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума УКАЗ

1. «РСФСР заслуженни машинашъер» яха сийлен цIи чIоагIйойла.
2. «РСФСР заслуженни машинашъер» яхача сийлен цIерах йола Положени чIоагIйойла (укх кIал йолаш я).

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума председатель М. ЯСНОВ.

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Х. НЕШКОВ.

Москва, 1978 шу, 6 январь.

«РСФСР ЗАСЛУЖЕННИ МАШИНАШЪЕР» ЯХАЧА СИЙЛЕН ЦIЕРАХ ЙОЛА ПОЛОЖЕНИ

1. «РСФСР заслуженни машинашъер» яха сийлен цIи лу:

автомобильни промышленноста Министерства, авиационни промышленноста Министерства, машинашъеча Министерства, юкъара машинашъеча Министерства, оборонни промышленноста Министерства, хи тIара кемаш деча промышленноста Министерства, юкъера машинашъеча Министерства, приборашъеча, автоматизаце средствайи кулгалдеча системайи Министерства, бувзама средствай промышленноста Министерства, радиопромышленноста Министерства, электронни промышленноста Министерства, хьайбаш леладараи доакъара производстванеи машинашъеча Министерства, ейгача, кхачан промышленностаи бытови прибораштеи машинашъеча Министерства, станокаши инструменташи хьаеча промышленноста Министерства, гIишлошъяра, наькъаштеи коммунальнии машинашъеча Министерства, тракторнии юртбоахамеи машинашъеча Министерства, езеи транспортнии машинашъеча Министерства, химически мехкдаьттеи машинашъеча Министерства, электротехнически промышленноста Министерства, энергетически машинашъеча Министерстваи СССР Министрий Советерча стандарташта йолча Паччахьалкхен комитетеи предприятей, объединеней, Iилма-тохкама, технологически, проектно-конструкторски кхычеи организацей, центральни аппаратий керттерча профессех болча лакхаквалифицированни болхлошта, мастерашта, инженерно-технически Iилмани болхлошта;

Iилманеи техниканеи карагIдаьннараш балха юкъе кхахьар бахьан долаш машинашъяр дегIадоаладеча доккхий хIамаш карагIдаьнней дикка дакъа юкъедихьаи, дикала эггара лакхагIча категоре дIа ма-деххара йола машинайи оборудованеи керда образецаш хьаеча, производственни заданеши социалистически декхараши кхоачашдеча, продукце дикал лакхъеча, къахьегама овсарлеи производства эффективности айеча, хIаьта иштта машинашъеча предприятешка стандартизации метрологии елга тоадеча доккхий толамаш даьха машинашъю профиль йолча СССР-и РСФСР-и кхыча министерствайи ведомствайи цехий, предприятейи организацейи керттерча профессех болча лакхаквалифицированни болхлошта, мастерашта, инженерно-технически Iилмани болхлошта.

«РСФСР заслуженни машинашъер» яха сийлен цIи лу 15 шерал кIезигагIа доацаш машинашъеча къахьийгача керттерча профессех болча лакхаквалифицированни болхлоштеи мастераштеи, 20 шерал кIезигагIа доацаш белгалдаьча цу дакъе болх баьча инженерно-технически Iилмани болхлошта.

2. «РСФСР заслуженни машинашъер» яха сийлен цIи лур РСФСР Лакхехьарча Совета Президиум я, машинашъю предприятеш, учрежденеши организацеши шоай кара йолча СССР-и РСФСР-и министерствашеи ведомствашеи представлени ярца.

СССР-и РСФСР-и министерствашеи ведомствашеи яьча представленешца йоагIаш йолча профсоюза ЦК заключени хила еза.

3. «РСФСР» заслуженни машинашъер» яха сийлен цIи еначоа РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума грамота лу.

4. «РСФСР заслуженни машинашъер» яха сийлен цIи сагагара дIаяккха йиш йолаш РСФСР Лакхехьарча Совета Президиум мара яц.

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Х. НЕШКОВ.

«САЛЮТ-6»: КОСМОСЕ ДИЪ КIИРА

«САЛЮТ-6» ЛЕЛАРА УПРАВЛЕНИ Ю ЦЕНТР, 7 январь. (ТАСС) «Салют-6» яхача орбитальни Iилман станце борта тIа болаш космонавташ Юрий Романенкои Георгий Гречкои лела диълагIа кIира дузаш латт.

ДIаяхача юкъа орбитальни станце экипажо кхоачашдаьд дукха Iилман, технически, медико-биологически тохкамаши эксперименташи. Шоаш космосе лелача хана космонавташа цхьадола профилактически балхаш даьд станце системашкеи агрегаташкеи хьожаш, гучахьарча космосе араваьннав.

Хан-ханнахьа даьча медицински земашеи кIиранна цкъа массе оагIорахьара даьча тохкамашеи хьахьеккхар, дозал лоацача моттигера адаптаце процесс космонавтий лерттIа чакхйийна хилар. Хьаккхаьча медицински даннеш боккхача лоархIаме я космически наькъа фактораша сага организмана еш йола влияни кIоаргагIа кхетаяра.

Тахан бокъонца салоIа ди да экипажа: космонавташа Iилман аппаратура вIаштIехьйий хьожаш бIарглокх, физически упражненеш ю, салоI.

Телеметрически информаце даннешкеи экипажа докладашкеи хьежача, Романенко Юрегеи Гречко Георгегеи дика хьал да.

Станце тIарча системаша боарамагIа болх бу, планагIа лаьрхIа балхаш толаме кхоачашдеш да. ДIахо никъ беш я «Салют-6» яха орбитальни станци.

НОВ. С. Х. ШАДИЕВНА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума УКАЗ

Хьинаре общественни болх барахи ваьча дийнахьа дена 70 шу дизарца дувзаденнеи Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла **Шадиев** Хьатой Сулеймана — персональни пенсионера.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

г. Грозный.
1978 шу, 6 январь.

Яхь дIайолаяьрашта карагIдаьннар

Киевски области хьайбаш леладераша дIадоладаь гIулакх хьал а лаьца, дулх, шура, кхыйола хьайбай продукци дукхагIа яккхарен кийчъярен пятилетка заданеш кхоачашъяра ханаш лоацъяр, цар дикал тоаяри уж яхара эффективность лакхъяри духьа шерра социалистически яхь йоаржаяра тIахьехаш республика колхозийи совхозийи фермашкарча беррига болхлошка кхайкарал дир 1977 шу долалуш тха района хьайбаш леладераша. ХIаьта шоай торонаш лаьрхIа а лаьрхIа, хьайбай боахам материально-технически тIа-тIа чIоагIагIа кийчбеш хиларах коггIортилга а деш, производства эффективность лакх а еш, берригача балха дикал тоа а еш, иттлагIча пятилетка шоллагIча шера планови заданеш дикка тIехкховчашъе, паччахьалкхенга 6000 тонн дулх, 22 эзар тонн гаргга шура, 46 миллион фуъ дохка, дулха лаьрхIа дIачутелача хIара бежана дозал юкъера лаьрхIача 320 килограммага кхоачаде, хьаккхарчашта хIара дени бийсанеи 400 граммал кIезигагIа доацаш дулх. тIаккхенийта, 1976 шерарчул 10 эзар дукхагIа хурск хьалкхее, Iалашдаь гIожа доакъараш — 78 эзар тоннага, моша дараш — 150 эзар тоннага кхоачаде дош делар цар.

Шоаш денна дош кхоачашдара, шу доладеннача хьалхарча деношка, денз шерра социалистически яхь яьржар ерригача фермашга, дояркашта, бежа Iушта, Iаьсий, хьаккхарч леларашта юкъе. Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дузача ден сийна дика совгIаташ кийчдера тIаерзайир хьайбаш леладераша ерригa шоай уйла.

Толамца кхоачашдир паччахьалкхенга дулх, фуаш дохкара декхараш, хIаьта тIайица хиннача декхарийла дукха хIама ца эцаш 1415 тонн совгIа ехкар шура. Дулха дIаденнача хIара бежана дозал юкъера лаьрхIача 321 килограмм хилар, тIехкхоачашдир дени бийсанеи хIара хьаккхийна дулх тIаккхетийтара декхар а.

Кхоачамболлаш Iалашдир доакъар. Иштта, гIожа доакъараш районе лаьрхIа хинначул 6,5 эзар тонн кIезигагIа Iалашдаь хиннадале, моша доакъараш 40 эзар тонн дукхагIа Iалашдир.

Района боахамашта юкъе къаьстта дика хьоккхамаш гойташ чакхдаьккхар пятилетка шоллагIа шу «Атагинский» (директор А. И. Калинкин, парткома секретарь Л. М. Чапиев), «Горячеисточненский» (директор С. А. Арбиев, парткома секретарь У. К. Макаев) совхозаша.

«Горячеисточненский» совхоза хьайбаш леладераша паччахьалкхенга дулх дохкара шера йола халкъбоахама план 127 проценти шура йохкара — 118 проценти кхоачашйир, хIаьта «Атагинский» совхозо — дулх дохкара халкъбоахама план 118 проценти шура йохкара — 120 проценти, «Юбилейный» совхозо дулх дохкара план — 177 проценти шура йохкара план 129 проценти кхоачашйир.

Района фермашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалхара кхо моттиг яьккхар ОПХ «Гикаловское» яхача боахамерча Гетманова Любас кулгалдеча, «Атагинский» совхоза Хаджимурадов Джамали керттe латтача, «Куларинский» совхоза Абдулазимова Малика кулгалдеча фермаша.

Хьайбай боахаме толамаш даха района доккха новкъостал дир дояркаша: хIара Iаттагара 4000 килограмм совгIа шура яьккхача «Юбилейный» совхозерча Хожбахмадова Закияра, ОПХ «Гикаловское» яхача боахамерча Чагаева Сайдата, 3000 килограмм совгIа шура яьккхача цу боахамерча Ибрагимова Липас, Хажиева Альбикас, Данубекова Лейлас, Эсиева Баисата, «Пригородный» совхозерча Махмадхаджиева Лизас, Магомедова Эммас, «Атагинский» совхозерча Мусаева Амурас.

ХIанз керда декхар тIайицад тха района хьайбаш леладераша. Цар дош деннад хьайбай продукци яккхареи йохкареи пятилетка кхаь шера план керда Конституци тIайиццача денга—7 октябрга кхоачашъе.

В. ШИРЯЕВ,
КПСС Грозненски райкома юрта боахама отдела заведующи.

Политически экономически дешара системе

ДЕШАР ПАЙДАНЕГIА ХИЛИЙТАРА

КПСС XXV съезда исторически решенеш кхоачашъяра низ тIабахийта къахьегаш да советски халкъ. Цу лоархIамеча гIулакхах дувцаш дар укх деношка «Старогрознефть» НГДУ скважинашта лаьттан кIала а капитальни а ремонташ еча цеха мастера коммуниста А. Ф. Свиридова кулгалдеча «Кулгалхочун къахьегам» яхача семинарски группа политически заните хинна къамаьлаш.

КПСС ЦК, СССР Лакхехьарча Совета, РСФСР Лакхехьарча Совета торжественни юбилейни заседане Л. И. Брежнева яь доклад ювца хьагулбеннабар цеха мастераш, кхыбола специалисташ. Парте XXV съезда чIоагIъяь социально-экономически программа кхоачашъяра низ тIабахийтта болх беш ба вай мехка къахьегамхой, аьлар къамаьл деш механика, коммуниста В. П. Луконина. ХIара шу — из коммунистически общество хьалъеш долхача вай наькъа лагIа да. 1977 шу, — аьнпад Л. И. Брежнева, — политически а экономически а гIулакхашка диллача дукха доккхий хIамаш хинна чIоагIа лоархIаме шу да: тIанийцар Советски Союза керда Конституци; торжественно белгалдаьккхар Октябра 60 шу дизар; дегIаярга диллача дIахьалхашкахьа яхай вай экономика. Дика а безам тIабодаш а къахьийгар советски наха, оперативно а де дезараш ховш а балхаш дир партийни, советски, комсомольски, профсоюзни органаша. Из бахьан долаш толаме кхоачашхулаш я парте XXV съезда решенеш.

ДIадахача шин шера во толамаш даьхадац Октябрьски революце орден лелаеча «Старогрознефть» мехкдаьттен газ йоаккхача управлене коллективо а, аьлар Луконина. Толамца кхоачашдир Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара сийна тIайина социалистически декхараш. Иштта пятилетка шин шера план 12 декабре кхоачаш а еш, шозза гаргга тIеххкхоачашдир дIадахача шера тIанийца хинна социалистически декхараш.

Нов. Луконина дийцачунца дувзаш дар П. И. Цыганкова дIахо заняте даь къамаьл а. Хьалхарча шеращца нийсдича къахьегама овсарле лакхъяра, материалашта кхом бара йоккхагIа йола задангеш оттаяьй, болх беш йола предприятеш эггара хьалха технически кердаяхара рузкъа дIаахийтара темпаш. 1978 шера лакхлургйолаш дола гIулакхаш белгалдаьхад КПСС ЦК декабрьски (1977 ш.) Пленумех СССР Лакхехьарча Совета бархIалгIча сесси. Иштта, белгалдаьхад Iилма-технически прогресс сихъяра де дезараш. Арахецаргья 4 эзар гаргга тайпара йола керда машинаш, оборудованеш, материалаш. Цу дерригнеша толамца кхоачашъе торо хулийтаргья пятилетка план.

Дикка гIа дIахьалашкахьа боаккхаргба берригача халкъа боахамо, цун дерригача доакъоша. Масала, экономически чIоагIлуш долча вайга тешал деш да ер даннеш: укх шера йоаккхаргья 1.200 миллиард киловатт-сахьат электроэнерги, 575 миллион тонн мехкдаьттеи газа конденсати, 746 миллион тонн болат, 101 миллион тонн минеральни удобренеш. Дикка дукхагIа арахецаргда бахача наха эша товараш, тоалургья цар дикал. ХIаьта, массане а корта бола, ялат доккхаргда 220 миллион тонн, и. кх. дI.

ДIахо юбилейни шера шоай коллектива карагIдаьннараш дувц нов. Цыганкова. Парткомен цехий партийни организацейн хьалхленица—«ХIара балха, денна — дикала Знак», «Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара сийленца накъагIо» яхача девизагIа йолаяь социалистически яхь шерра дIаяьржар тха,—аьлар цо. ТIанийца декхараш шозза гаргга тIеххкхоачаш а деш, дукхьал рационализаторски предложенеш телараха 100 эзар совгIа сом ахча кходаьд. ЛерттIа доал дарах 3475 эзар киловатт-сахьат электроэнерги, иштта дукха условни доагор кходаьд. Социалистически яхье хьалха латтарех я № 4, 1 йола РИТС-аш, скважинашта лаьттан кIалеи капитальнии ремонташ ю мастерий Д. С. Солнышкина, Л. П. Недоспасова, В. П. Стебунова, А. Ф. Батманова, Н. В. Гладкова бригадаш.

Иштта дIахо производства эффективность дегIайоалаяра, кулгалдара болх тоабара, кхыдарашта хетадаь дар мастера В. П. Стебунова даь къамаьл. Вайна ховчча тайпара, вай советски пачхьалкхен экономически низ дегIабарах тийша да халкъа а хIара советски сага а вахара хьал торо айялар, аьлар цо. Сона хетачох, махулла кIезигагIа рузкъа дIа а дохийташ материальни ганзаш хьаярга хьежжа тоалургда советски наьха вахар. Цудухьа вай Даьхе дIахо йодача хана кхы а низ болашагIа хилийтара бола шоай бехктокхам лакхбара а цун экономически низ совбакхара хур-могар дара берригa болхлой, колхозхой, специалисташ, гIулакхера нах тIахьех коммунистически парте.

Вайна массанена ховчча тайпара, пятилетка кхаь шера план СССР Конституци арадаьнна шу дузача дийнахьа кхоачашъяра Москверча хьалха латтача предприятеша баь тIахьехам хьал а лоацаш хьинаре къахьегара Горячеводски бурувлеттараша даь кхайкарал хьаллаьцад скважинашта лаьттан кIален капитальнии ремонташ еш йолча вай ерригача 13 бригадо.

ИттлагIча пятилетка планаш ханал хьалха кхоачашъяра, производства эффективности балха дикали лакхъяра, Iилма-технически прогресс сихъяра, производстве хьалхалаттарий опыт шерагIа йоаржаяра, лаьтта, бедал, доагор, электроэнерги, металл, оборудовани, ерригa материалаш, балха ханарцара хIара минут пайданегIа хургйолаш дIаахийтара къовсам лоаттабара советски нах тIахьехаш кхайкарал даьд КПСС ЦК, СССР Лакхехьарча Советои Министрий Советои.

ХIаьта КПСС XXV съездо хьалхашка оттадаь декхараш керда толамаш доахаш кхоачашдара, пятилетка кхоалагIа шу хьинаверча къахьегама шу хилийтара мел эшараш вайга долаш да, аьлар В. П. Стебунова.

Дика чакхъяьлар заняти. «ИттлагIа пятилетка кхоачашъелга — дерригача халкъа гIулакх, хIара советски сага патриотически декхар» яхача цу тема дешаш бокъонца шоай къамаьлашка даьшхар коммунисташа.

ХIара ладувгIар партийни е общественни гIулакх кхоачашдеш хила веза. ХIаьта царех дукхагIбараш политинформатораш, агитатораш ба. Уж ба мастераш А. Г. Ратников, Д. С. Солнышкин, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутат вола Г. Ф. Ансютин, кхыбараш.

Коммунизмана тIехьарча къовсама лоархIаме дакъа да идеологически болх — общественни доккхийча гIулакхашка кхоачаргвола лакха идейни кхетам бола, къахьегамца бокъонца творчески уйла йола керда саг хьалкхевелга. Бокъалдар аьлча, шийладувгIарашкара из хьадехаш ва пропагандист А. Ф. Свепидов.

Г. ОСЬМАКОВ,
тха штате воаца корр.

ДIадахача шера шоаш даьха къахьегама толамаш тIа-тIа тоадеш къахьег укх шера Грозненски ремонтно - механически завода болхлоша. Юбилейни шера план ханал хьалха кхоачаш а еш, планал совгIа цар маьхала яьккхар 93 эзар сом мах бола тайп-тайпара продукци.

Завода участкашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалха латташ я котельно-сварочни участка коллектив. Цо шера планал совгIа арахийцай 12 эзар сом мах бола товарни продукци. Цу участке хIара сменагIа нормаш 125—130 процент кхоачаш а еш, белгалбаьнна ба сборщикаш Мамонтов Дмитрий Сергеевич, Султаханов Идрис Алаудинович, кхыбараш.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) сборщикаш Д. Мамонтов, И. Султаханов.

И. ПЛИЕВА сурт.

Кердача шера кхы а дикагIа къахьегаргда

Чакхдаьннад вай мехка вахарера кхы цхьаькха шу а — иттлагIча пятилетка шоллагIа шу. «Малгобекнефть» НГДУ № 1 йолча районни инженерно-технологически служба коллективана хьинареи беркатен дар из. Массе метте эффективности дикали яхача иттлагIча пятилетка девизаца чакхдаьлар из.

ХIаьта укхаза керттерча лоархIаме яр ха я. Мехкдаьтта даккхара пачхьалкхен план ший ханнахьа кхоачаши тIеххкхоачаши яр, лаьттан тIоанашта юкъера мехкдаьтта дукхагIа даккхара, ерригача оборудованеи лаьттанна кIалхарча коммуникацейи болх вIаштIехьбаккхараи тоабараи тIаерзаяь мероприятеш шоай ханнахьеи дикеи чакхъяьхар. ХIаьта а оаха чакхдоахача гIулакхашта юкъ моттиге латт саг — массе тайпара хIамаш хьаштдолаш вола къахьегамхо.

Юбилейни шера планаш кхоачашъе тхоай партийни организаце а ерригача коллектива а вIаштIехьа мишта даьннад дувца безам бар са. ДIадахача шера 11 бетта план 103 процент кхоачаш а яь, планал совгIа даьккхад 3430 тонн мехкдаьтта. Ала деза, ше тIаийца доккхагIдола социалистически декхараш, цу тайппара, коллективо дикка тIеххкхоачашдаь хилар.

Цу деша доккха новкъостал дир лаьттан тIоанашкара мехкдаьтта дукхагIа даккхара тIаерзаяь геолого-технически мероприятеш толаме чакхъяхаро. Цу тайпара мероприятеш шера планагIа лаьрхIа хиннача 50-нена меттел. 68 чакх а яьккха, кхы тIа а 9084 тонн мехкдаьтта даьккхад.

Шу доладеннача юххье эксплуатационни фонде цхьа скважина дIачуяла лаьрхIадар. Тхоай декхараш Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара сийна хийца а хийца кхы цхьаькха скважина а болх бе йолаялийта лаьрхIар оаха. Цу скважина чура доаккхаргйийнахьен буси 48 тонн мехкдаьтта. Цунах, шеко йоацаш, доккха гIо хургда пачхьалкхен план кхоачашъяра, къаьстта а лакъаш латтача тIоанашкара мехкдаьтта дахара.

Ховш ма-дарра, балхий эффективности дикали лакхъяра гIулакха боккхача лоархIаме да кулга-кара хьегаш дола къа кIезиг а даь, халача балхашта механизаци автоматизации яр. Кулг-кара деча балхашта механизаци яра тIаерзаяь тхоай мероприятеш тхо чакхъяьха дааьннал. ЧIоагIа лоархIаме болх дIаболабаьб дIадахача шера «Спутник» яха автоматизированни замерни установкаш юкъейоалаяра. Цу тайпара цхьа установка хIанзле а болх бе йолаялийтай.

КIоаргачара мехкдаьтта насосашца хьалъуваш йола тха фонд дIакъейлача мехкдаьтта дустачеи дIаухийтачеи системага яккхаро дикка кIезигдергда саго хьега деза къа. ХIаьта иштта кIезигъергья скважинолу мехкдаьтта дусташ йола замерщикаш а.

Инженерно - технологически службе вIашагIа а елла, болх беш я инженерно-технически болхлоехи хьалхалаттача болхлоехи латташ йола Iилман дарда тIа къахьегам вIаштIехьбоахаш йола творчески группа. Цу группа болх дIабовзийтара укх тайпарча цифра цIи яккха доврa сона. Алхха хIамай кхомбарен хьурмат дареи наькъагIа цу группо гIулакхаш чакхдахар бахьан долаш 33149 сом пачхьалкхен ахча кходаьд.

Даькъа предприятешкара опыт Iилма-технически информаце, изобретене, рациональни производственни процессий наькъагIа чуозаба доккха новкъостал ду укх массехк шера оаха уттаеш йола хIара инженерно-технически болхлочун ши-ший творчески планаша. Масала, служба ИТР-ий хIаране ши-ший творчески плана 102 пунктах 86 дикка тIеххкхоачашъяьй, хIаьта ахчанца лаьрхIача из хул 24 эзар совгIа сом.

Бакъдар аьлча, даь даьнна дикеи пайданеи хIамаш дукха да, хIаьта из вIаштIехьдаьннад кердача хьалашка болх бе йолаеннача тIехьагIа дикка кIезигъеннача коллектива берригача коммунисташа, служба берригача болхлоша тIагIертта къахьегар бахьан долаш. ДикагIа болча болхлоех ба мехкдаьтта доаха операторaш В. Ф. Чуприков, А. Н. Ерохин, Х. Г. Котиков, Н. Н. Налитов, смена начальник М. В. Торий, вокхагIйола инженер-технолог Ф. А. Албогачиев, дукха кхыбараш.

Цхьабахьда са дувца безам болаш дар укх тайпара дош да: миштай тха дIахора перспективаши гарггача ханара планаши? Ховш да, болх беш долча тIоанашкара мехкдаьтта дукхагIа дахарцеи керда тIоанаш хьаделларцеи ювзаенна уж йолга.

Нагахьа санна цу деша хьалхарча даькъа хьакъехьа дувцаш хилча, укхаза зе шортта хIамаш долаш да — цига да хьалдаккханза дуккха мехкдаьтта даллийса къаьнара дика кийчдаь Карагано-Чокракски тIоанаш. Цу наькъа тIа халонаш дукха я, цудухьа тха де дезар — мехкдаьтта дахара даькъе кердагIа йолча методийн хьалхалаттача технологеи новкъосталца уж эшаяр.

Уж декхараш кхоачашдара дукха болх бу мехкдаьтта доахача бIаьччача управлене. Масала, хьаяьй поверхностно-активни веществай белгталара запасаш, тIоанашка низзагIа Iы чуахийтара балхаш дIадоладаьд.

ДIахо де дезаш дукха балхаш да валанжина тIоанаш карадерзадараи болх бе доладалийтараи. Из тIоа болх бе болаболийтилга шоай тайпара халонаш йолаш да, хIана аьлча цу тIоана чура газ тоъал дукха сероводород доаллаш я. ХIанз службе я, цу тIоана бурув теха яьккха массехк скважина. Уж болх бе йолайолийтаргья къаьстта ший тайпара оборудовани вIашагIъелла яьнначул тIехьагIа.

№ 1 йолча инженерно-технологически службо дIахо бу ший болх дукха ха йоацаш вай хиннача йоккхийча событеша — дуней тIа шийна нийсса кхы цхьаькха доаца Конституци тIаэцарон вай пачхьалкхе хьаяь 60 шу дизарон наьха леташ ураоттадаь а йолаш.

Шеко яц, иттлагIча пятилеткa 3-ча шера декхараш а оаха толаме кхоачашдергхиларах.

С. ТЕБОЕВ,
«Малгобекнефть» НГДУ № 1 йолча РИТС-а начальник.

ИРАЗ ДАХЬА ЗАКОН

Лелаш, яхаш, болх беш я Конституци

ВАЙ БОКЪОНИЙИ ПАРГIАТОНИЙИ ЮРИДИЧЕСКИ ГАРАНТЕШ

Советски гражданий социально-экономически политически бокъоний паргIатоний шерра комплекс я СССР Конституце тIа. Хаьддача материальни политически гарантешца цхьана уж кхоачашъяра даькъе кIезигача лоархIаме яц юридически гарантеш а.

Сенца белгалйоалаш я советски гражданаша шоай бокъонаши паргIатонаши кхоачашъяра даькъера керттера юридически гарантеш? АПН комментатора Рухадзе Автандила даьча цу хаттара а кхыдараштa а жоп лу СССР Генеральни прокурора заместитела ГУСЕВ Сергея.

— Керттера юридически гаранти я Конституци ше. Конституце 173 статьяс йоах: «Эггара чIоагIагIа бола юридически низ болаш я СССР Конституци. Пачхьалкхен органий дерригa законаши кхыйола акташи СССР Конституце ларда тIа а цунга хьежжа а арайоахаш я». Конституци пачхьалкхен Керттера Закон да, цудухьа цу тIа IотIа мел яздаь хIама законагIа бизза низ болаш да. Ший биззача боараме иштта доагIа из граждански бокъонашта а паргIатонашта а.

Цунца цхьана советски гражданий бокъоний паргIатоний хьакъехьарча дукххача статьяш тIа материальни политически гарантешта нийсса йоалаю хьадда правовни е бокъонаш лораяра гарантеш а. Масала, белггала аьлча, 36 статья тIа йоах: «Ховш е ца ховш, мичча бесса а бокъонашта доазув оттадича, расовии къаманн белгалонагIа гражданашта ховш е ца ховш совленаш елча, хIаьта иштта из дале а е кхыдале а дола раса е къам тIех да яхаш, моастагIал е гоамал юкъеехкаш хьехамаш дича — ЗаконагIа бехк бу». 49 статья тIа белгалдоаккх: «Критика ярах гIерташ бола нах бехктокхаме оз». Дега хеттар де бокъо луш йолча 52 статья тIа йоах: «Дынах тешар аьнна моастагIали гоамали лелаяр мегийтац», вешта аьлча дувцаш дар уж лелаеча наха юридически санкцеш тIаоттаелга да.

Конституце Iалашду дезал пачхьалкхен низаца лорабелга, сага боахама тIакховда йиш ца хилара хьакъехьа гаранти лу; законо лораду гражданий вахар, дIа-юха кхухьийтача каьхатий къайле, телефонаца дIа-юха ду къамаьлаш, телеграфаца дIа-хьа кхухьийта хабараш; вахараи унахцIенонни имуществана а сага ший паргIатонна а, сийнен эхьан тIакхувдилгах судага гIолла шоаш лорабайтара йолча гражданий бокъонна гаранти лу. Цу бокъонаштен паргIатонаштен йоагIаш йола Конституце ерригa статьяш уголовни граждански законодательствaш тIа юридически гарантешца чIоагIъяьй.

— Дувцал, боккъала а, прокуратуро малагIа дакъа лоац гражданаша шоай бокъонаши паргIатонаши кхоачашъяра гIулакха?

— СССР Прокуратуранен моттигерча цун органаштен бехктокхаме дакъа кхоачадаьд гражданий бокъонаши паргIатонаши нийса а лоарзагIа па йоахаш а кхоачашъяра гарантей системе. Конституце 164 статьята хьежжа пачхьалкхен санна, иштта общественни кооперативни организацей а гIулакхаш тIарча берригача наьха а, хIаьта иштта гражданий а гIулакхашка законаш нийсен цхьатарреи кхоачашдара эггара лакхера тIахьожам лоаттабелга тIадулл СССР Генеральни прокурори цунна карарча прокурораштеи. Цу тIа а 168 статьяга хьежжа цхьанна тайпарча моттигерча органех тийша хIама доацаш лелаю прокуратура органаша шоай полномочеш.

Прокуратуро лоаттабеча эггара лакхерча тIахьожама декхаро чулоац моллагIча тайпара кхийда а наьха политически, къахьегама, чуIеча моттигашта йола, шоай а шоай хIамашта йола а кхы тайпа бокъонаши законо лорадеши СССР Конституце а союзни автономни республикай конституцеша а гаранти луши дола СССР гражданий хьашташи тIаккхувдилгах лораделга. Пачхьалкхен цIерагIа законаш кхоачашдарга хьежаш йола прокуратураш декхарийла я законаш моллагIча тайпара телхадаь а хьаннагIчо телхадаь а телхадеш йола моттигаш дIаяхара шоай ханнахьа де доагIар де. Цу цхьан ханна прокуратура органаша тешаме лораю уголовни бехктокхаме озаш болча гражданий бокъонаш, уж бокъо йоацаш лувца а лувцийтац, царна суд а яйтац.

— Сергей Иванович, Малхбузехьа баге вIашка ца юллаш ма дувций СССР-е «кхы тайпа уйлаш ярашта бокъо йоацаш тIаккхув» яхаш...

— Цу тайпара дувцараш — шоай хьалххагIе а цхьа хIама а лаьрхIа долаш дари вай законаши харцахьа кхетадайта гIертилга да. Вай мехкара цхьаь цаI саг уголовни бехктокхаме оза йиш яц законага гIолла мара. Эггара хьалха Конституце положенеш ювцаргья аз. 54 статьяс йоах: «СагагIа хIама ала бокъо ца хилара гаранти лу СССР гражданашта. Судо яьча решенегIа е прокуроро еннача санкцегIа мара лаца йиш йолаш вац цхьаккха а». Ужжамо гарантеш я 160 статья тIа: «Зулам дара бехке лархIа а хIаьта иштта уголовни бехктокхаме оза а йиш яц цхьаккха а судо даьча приговорагIеи ЗаконагIа хьежжаи мара». ХIаьта советски законодательство тIаккхец «Кхы тайпа уйла ерашта». ССР Союзеи союзни республикайи уголовни законодательства лардий 3 статья тIа духхьал хьаьннад: «Уголовни бехктокхаме веи бехке веи йиш яц зулам дарах бехке вола саг мара, вешта аьлча ховшехьа е лора ца валарах уголовни закона тIа белгалдаь общества кхераме дола гIулакх карагIдаьнна саг мара».

Цу тайппара, общества кхераме а долаш даь гIулакх мара, хетараши дог тийша хIамаши хила йиш яц уголовни бехктокхаме озара дола бахьан. «ДукхагIчар» ца еча тайпара уйла елга, общественни вахара уж яле а е кхыяле а йолча оагIой критически мах белга вайцига дийхкадац, — аьннад ший цхьан къамаьлаца Леонид Ильич Брежнева. — ГIулакха новкъостал де дагахьа корта а болаш критика еш бола новкъостий вай бакъ критикаш лоархI, баркал а оал царна. ХIаьта гIалат баьнна критика ерaш, уйла харцахьа леста нах санна лоархI вай».

— Малхбузехьарча, Советски Конституцена «критика ерашта» езац «гражданаша бокъонехи паргIатонехи пайда эцилга общества пачхьалкхени хьашташта, гражданий кхыча бокъонашта зе деш хила йиш яц» яхаш йола 39 статья.

— ХIаьта цу «критикашка» цIи йоаккхалургйий кхыметтел ший общественни строя, пачхьалкхен хьаштий моллагIча тайпара даьккха а гадоаккхилга ца дувцаш йола конституци е законодательство доацаш йолча цхьан пачхьалкхен а? Шоай конституцеш тIеи законаш тIеи дикагIа хьажийта оаш уж. Цар тIара кIезига корайоагIаргьяц царна шоай политически социально-экономически строй чIоагIъеши цун гадоаккхаши йола положенеш. ТIаккха доацар сенна дувцаргда? Вай къайла ца кхахьарал совгIа, доккхал а ду вай Конституце 1-ча статьяга хьежжа «Советски Социалистически Республикай Союз мехка болхлой, ахархой, интеллигенце, дерригача къамийн народностийн къахьегамхой лоIами хьашташи хьагойташ йола дерригача халкъа юкъара социалистически пачхьалкхе хилар».

— Гражданий бокъонаши паргIатонаши кхоачашъелга цар шоай декхараш кхоачашдарах дIакъоастаде йиш йолаш дац яхаш дувцаш йола вай Конституце 59-гIа статья а иштта Малхбузехьара бараш гIерташ я.

— Цу деша малхбузехьарча «критикаша» доацар дувцаш харцахьа йоах факташ. Нагахьа санна декхарий хьакъехьа дувца вай доахке, тIаккха аз дагадохийтаргда, гражданий хьакъехьа цхьанна а капиталистически пачхьалкхенга шийна дIатIаэцалургдоаца декхараш шийна дIатIаэц Советски пачхьалкхено, саг бокъонца паргIата хилараи дегIавараи хиланза яргйоацача социально-экономически бокъоний шерра комплекс я СССР Конституце тIа. Эггара хьалхарча аргIанна из я къахьегара, вешта аьлча дукхалгеи дикалгеи хьежжа къахьегамах мах а луш гарантированни болх бара йола бокъо, цу даькъе чамага, хьинарга, профессиональни кийчонга, образованега хьежжа, общества эшаш хилар теркал а деш, профессии, дергдола гIулакх, болх харжара йола бокъо. Иштта из я салаIара йола бокъо а, унахцIено лораяра йола бокъо, къоналла, нагахьа санна лазар кхийтта а кховбаш вар воацаш виса а болх хуле, материально Iалашвара йола бокъо, чуIе моттиг хилара йола бокъо, дешара йола бокъо, культурана карагIдаьннарех пайда эцара йола бокъо, Iилман, технически, художественни творчествана йола паргIато.

Социально-экономически бокъонашца цхьана вай Конституце гаранти лу гражданий политически бокъоний паргIатоний шерра диапозон чакхъяккхара, саг а гражданий хьашташ а лорадара. Эггара хьалхарча аргIанна из я пачхьалкхени общественни гIулакхашта доал деча дакъа лацара йола бокъо, пачхьалкхен органашкеи общественни организацешкеи, цар гIулакхаш тоадара хьакъехьа, предложенеш ялара, балха тIарча кхоачамбоацараштa критика яра йола бокъо. Конституце гаранти лу паргIатта дош ала, кепайоазув арадаха, собранеш, митингаш, улицашкара шествеши демонстрацеши е. Гаранти лу гражданий политически хьинари самодеятельности дегIаккхувлара, массе тайпара цар хьашташ кхоачашдара гIо деча организацешка вIашагIбеттабалара йолча гражданий бокъонна.

Социалистически содружества доазонел арахьара кхыметтел цаI а корайоагIаргйий селлара дукха политически, экономически, социальни, граждански бокъонаши культура даькъера бокъонаши кхайкаеш а гаранти луш а конституци йолаш йола пачхьалкхе?

Цудухьа кхетадеш да, вай мехка уж бокъонаши паргIатонаши чакхйоахилга ший декхараш гражданино кхоачашдарах дIакъоастаде йиш йоацаш хилар.

Закона доазонел тIехбувларашта духьала къовсам а лоаттабеш, эггара хьалха дIакхетавара наькъаца, бахьанза ца яьлча мара низ тIахьоц Советски пачхьалкхено.

Декхар — из ба гражданийи общественни гIулакха пачхьалкхен Iаьдало оттабеши гаранти луши бола, саго общества лелаянза яргйоацача оамала боарам. Цунца дувзаденна советски закона тIа цхьайола положенеш а я, масала, дош ала бокъо ялара пайда а эцаш, зулам леладелга дехкаш. Союзни республикай уголовни кодексаша уголовни бехктокхаме оза оттаду гражданашка пхьарч эрах, сагах доацар дувцарах, антисоветски агитации пропаганден ярах, общественни е пачхьалкхен строях доацараш дувцарах е общественни порядок телхаеш дола кхы тайпа гIулакхаш леладарах.

Общества пачхьалкхени хьакъехьара гражданий декхараш — массане а къоабалбаьи массане а тIанийцаи, йоагI-йоагIача дунен халкъашта юкъерча-правовни пачхьалкхен чухьарчеи акташка дIачIоагIбаь боарам.

(АПН).

В. И. Ленина цIерагIа Днепропетровски гидроэлектростанци.

А. КРАСОВСКЕ сурт. ТАСС фотохроника.

ШТАТЕ ЙОАЦАЧА КОМИССЕЙ НОВКЪОСТАЛЦА

Къахьегама дукха пайдане гIулакхаш гойташ чакхдаьккхар юбилейни шу тха Октябрьски района комсомольцашеи кагирхошеи. ХIаьта дуккхача лоархIамеча событешца белггала хиннача 1977 шеро къонабарий дегаш ураоттадаьдар шоаш де лаьрхIар тешаменеи ханал хьалхеи кхоачашдаь даккхара. Цхьабола къона болхлой массехк бутт хьалха пятилетка кхоалагIча шера чотагIа къахьега болабелар, хIаьта 4 комсомольско-кагирхой коллективой 320 зIамигача сагой йоIой шин шера задангеш кхоачашйир Сийлахь-боккхача Октябра юбилей езъеча хана. Хьалха хинначул шозза дукхагIа ба районе шоай тамагIа а долаш продукци арахецараш, хIаьта машинхаькъа Грозненски станце сортировка цехерча кагирхой балха дикала Знак еннай.

Уж толамаш даха вIаштIехьдаргдацар, нагахьа санна цар балха боагIеш бола лостам телаши хьалхашка уттa декхараш кхоачашдара уж оарцагIбоахаши ВЛКСМ райкоми цун активи хиннаецаре. Цу даькъе райкома отделай болх вIаштIехьбоаккхача хьинаре дакъа лоацаш хилар тха штате йоаца комиссеш. ВЛКСМ райкома членехи кандидатехи латтача цар шоай болх хьалхха пленуме чIоагIъяьча перспективни планагIа бу. Цу тIа белгалдаьд балха керттера лостамаш.

Цу комиссеша хьинаре болх бар бахьан долаш дикка айеннай районе боахама а социально - культурни а дешаш къестадеча комсомола райкомо еш йола влияни, ше тIанийю решенеш кхоачашъяра лоаттабу тIахьожам.

Чакхъяьннача отчетни юкъа алхха штате йоацача комиссей новкъосталца кийчдаь ворхI дош райкома бюро заседане дийцад, цхьа пленум кийчъяьй, 37 юххьанцарча комсомольски организацена практически гIо даьд.

ВЛКСМ райкома холуш дола новкъостал деш яр организационни дешашта йола комисси. Цо хан-ханнахьа вIаштIехьдоахар комсомольски актива дешар, юххьанцарча комсомольски организацеша союза чура болх бара толашагIйола опыт хьаIоа а еш шерра йоаржайора, кагирхой тайп-тайпарча категорешта беча балха формаши методаши эргаьха тоаяра рекомендацеш тIанийяьй. Цу дерригне торо хилийтар комсомола комитеташка союзе дукхагIа кагий нах хьачуэцийта. 1975 шера районе, шоашта юкъе 85 къона болхло а волаш, верригa 997 саг комсомоле хьайийца хиннача метте дIадахача шера уж 1527-ча дIакхаьчар, цу даькъе 163 производстве хьалхалаттар а волаш.

Нов. Т. Г. Маилян председатель йолча идейно-политически дешашта йолча комиссе кулгалдаьд «КПСС XXV съезда решенеш вахаре кхоачашъе» яхача девизагIа чакхйоаккхаш йолча Ленински зачета, лекторски группа балха, комсомольски политдешар вIаштIехьдаккхара новкъостал даьд. Шоай заседанешка цар ладийгIад лекторий отчеташка, кагирхошца идейно-кхетама болх бара ВЛКСМ комитетий хоамашка.

Пайдане гIулакхаш чакхдоахаш я производственни дешашта йола комисси а. Кагирхошта къахьегама кхетам балара комсомольски организацей низаш вIашагIтохаши тIадерзадеши хиннача цо къонабарий еррригача категорешта халкъа боахаме цар къахьегара ча даькъага хьежжа социалистически яхь лелаяра хьалаш оттадаьд. ХIара кварталагIа комсомольско - кагирхой коллективаша баьча балхага а хьожаш цун итогаш яра шоашта хетар бюрога дIаяьхад комиссе.

Дукха болх бе бийзаб производственни дешашта йолча комиссе членийн Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара— 60 къахьегама вахта!» яхача девизагIа болам чакхбоаккхаш хиннача юкъа. Цу гIулакха халланза тIахьожам лоаттабеш хилар уж.

Цунца цхьана белгалдаккха доагIа лакхе белгалъяьхача комиссеша санна кхычар а болх баь хиннабаларе тха райкома гIулакхаш кхы а дикагIа леларгхилар. Лоадама хIама деш яцар дешача кагирхой комисси. ДIадахача шера ВЛКСМ райкома бюро дувца цхьа дош кийчданзар, цхьаь цхьан школьни комсомольски организаце балха опыт техканзар цо. Иштта ледара болх беш хилар нов. В. Адаменко керте латта оборонно - массовни спортивни дешашта йола комисси а. Кагирхой спортацара безам совбаккхара, царна военно - патриотически кхетам балара хайра хIама дайзар цо.

Ховш да, райкомо пленуме е бюро дувца дош кийчдара хьалхе, дукха нах юкъе а оаш, шерра тохкам беш болх чакхбаккха безаш хилар. ХIаьта лерттIа болх беш штате йоаца комиссеш йолаш хилча из гIулакх шоай низаца чакхдаккха йиш йолаш я моллагIа ВЛКСМ райком е горком.

ХIаьта вайцига городской комсомольски организаце цу даькъе цхьайолча хана нийса йоаца практика чIоагIъеннай. Дуккхаза нийсденнад ВЛКСМ горкомера цхьан кIира массехк комсомола комитета секретарь хьожаве шоашта бюро е пленуме дувца дош кийчдара, яхаш телефонаш етташ. Иштта шоай балха тIара а баьхе, дIабохийт уж цига, хIаьта из гIулакх чакхдаккха декхарийла бола комиссе членаши председатели шоашта из гунахьа доацаш санна лелаш хул.

Сона хетачох, ВЛКСМ райкомаш, горком ший штате йоацача комиссей болх дукхагIа теркалбеш а, цар балхах лаьца отчеташка ладувгIаш, цу комиссей председателаш пленумашка еша докладаш е содокладаш кийчъеш хулга Iалашдеш яларе гIулакх кхыча тайпара хургдар. Тхоай болх дIахо йоадача хана кхы а тоабара йолча цу резервах дикагIа пайда эца хьожаргда тхо. Цунца цхьана комиссей членаш болх бе Iомабара царна шоай опыт кхо ца еш дIаяла декхарийла ба аппарата болхлой а.

Цу дерригне кхы а чIоагIагIа уйла еш ба хIанз ВЛКСМ XVIII съездан комсомола 60 шу дизаран баха ма-боагIара накъабахара кийчо еш бола Октябрьски района комсомольцаши кагирхойи.

Х. САТУЕВ,
ВЛКСМ Октябрьски райкома хьалхара секретарь.

Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча

Совета массазарча комиссешка

АВТОТРАНСПОРТ ЛЕЛАЧА КХЕРАМЗЛЕ ХИЛИЙТАРА

Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета промышленноста, гIишлошъяра, транспортан бувзаман йолча массазарча комиссе дийцад «Грознефть», «Сельхозтехника», «Чечингстройтранс» объединенешка шоай автотранспорт наькъашка хатараш ца деш лелаяйтара тIаберзабаь беча балхах дола дош. Цу хьакъехьа комиссе заседане хоамаш дир «Грознефть» объединене генеральни директора заместитела А. Н. Сардалашвиле, «Сельхозтехника» объединене председатела И. А. Аванесова, «Чечингстройтранс» объединене начальника В. Н. Лычагина, НГIАССР чурча гIулакхий министерства Паччахьалкхен автоинспеце начальника заместитела М. Ш. Хаджиева.

Комиссе белгалдаьккхар лакхе хьоаяьча объединенеша шоай транспорт наькъашка хатараш ца деш лелаяйтара цхьабола болх баь хилар. Иштта, «Грознефть», «Чечингстройтранс» объединенешка транспорт лелача кхерамзле хилийтара конкурсаш чакхйоах, наькъа арабовлача водителий могашле миштай хьожаш йола медицински пункташ хьаяьй. Ерригача гаражашка йолаш я эшаш йола аппаратура латта автотранспорт наькъашка лелача кхерамзле хилийтара йола кабинеташ.

Цунца цхьана комиссе терко тIаззар цхьайолча транспортни предприятешкен автобоахамашкен транспорт лелача кхерамзлен профилактика хилийтара йоагIаш йола йоакхо еш ца хилара. Геттара во латт из гIулакх «Сельхозтехника» объединене. Укхаза профилактически болх бара планаш яц, наькъашка хула хатараш шерра дIадовзийтара лерттIа кийчъяц документаци. Объединене 16 автобоахамах 9 мара яц медицински пункташ, дуккха водителаш рейсагIа арабувлийт хьалхха осмотр ца еш. Шоферий, инженерно-техничесни болхлой дешар вIаштIехьдаьккхадац.

Цудухьа «Сельхозтехника» объединене транспортаца эггара дуккагIа даьд наькъашка зуламаш, алхха дIадахача шера 20 саг ва а вуш. Цу шера 250-зза телхаьй цар наькъашка лелара правилаш. 1976 шерарчул дуккха дуккагIа хул уж. 50 совгIа сагагара менна а волаш автомобиль лелаярах бокъонаш дIаяьхай.

ЦIенхаштта кхоачамбоацараш да «Грознефть», «Чечингстройтранс» объединенешка. Укхаза а дуккагIа хилийтад, цхьайолча хана нах а боабеш, наькъашка деш дола хатараш. Дисциплина телхаерашца боагIаш бола къовсам лоаттабац.

Массазарча комиссе автотранспорт йолча объединеней, министерствай, ведомствай берригача кулгалхоштa могадаьд транспортах нийса пайда эцара, наькъашка хатараш ца хилийтара динза мел даргдоацар делга. Из дара болхлошта юкъе, къаьстта наькъашка транспорт лелача кхерамзле Iалашъе деккарийла болчарца а эггара хьалха водителашца а кхетама болх бе боагIа;

хадданза къовсам лоаттабе боагIа менна а болаш транспорт лелаерашца, къахьегама дисциплина, наькъашка лелара правилаш телхаерашца;

медицински гIулакх делга тоаде доагIа, каст-каста шоферий могашле миштай тохка а тохкаш, къаьстта уж рейсагIа арабала кийчлуш болча хана. Мел эшачунца Iалашъяь кхоачам болаш медпункташ хулга вIаштIехьдаккха деза;

водителий режим телхаелга дIадаккха деза. Цу тайпара хIама нийсдалар авари яра хьалаш хьадар санна а лоархIаш;

объединеней, министерствай, ведомствайн автобоахамийн кулгалхошта могадаьд водителий балха квалификаци, технически знанеши классности лаккхъяра де эшар делга;

автотранспорта технически боарам лакхбара, транспортах пайда мишта эц хьожаш хадданза тIахьожам оттабара, рейсагIа арайоалея гараже чуйоагIен хIара автомашина технически хьал тахкара, цар болх барах йоазош ду документаш (путевой листаш, журналаш) лерттIа кийчдеш леладайтара доагIар динза даргдац.

ЦIенхаштта къовсам лоаттабе боагIа шоай гIулакха автотранспортах пайда нийбе гIертарашца.

Республика чурча гIулакхий министерствана могадаьд ГАИ болхлой бехктокхам айбелга, транспорт йолча предприятешта цун доал мишта ду хьожаш лоаттабу тIахьожам чIоагIбелга царгара хьа а дехаш.

Халкъа депутатий районнии городскойи Советий исполкомашта, автомобилашта наькъаш дареи царна эксплуатаци яреи Нохч-ГIалгIай производственни управленена могадаьд наькъаш дикача хьалашка хилийтара лоаттабу тIахьожам чIоагIбелга.

«Севкавгазонефтестрой» треста СУ-12 къахьегаш вола Пархоменко Владимир Васильевич токарни станока тIа болх беш вола 36 шу совгIа ха я. Цу шерашка тIа-тIа ший балхах дикагIа кхеташ йоккха опыт Iоаяьй. Из дог раьза долаш дIа а луш иттaш говзанчаш кхетабаьб цо. Иштта волча цун сий ду дуккхача болхлоша.

ХIанз цо токара говзал Iомаеш ва Заикин Леня. Каст-каста сагагара новкъостал ца эшаш ше болх бе а Iомалуш воагIа из.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) токарь-хьехамча В. Пархоменко хьожаш ва ученика Л. Заикина хьаяьча оатхалга.

С. ХАКИЕВА сурт.

ТIехьабусараш боацаш бе болх!

Шурий продукташца дикагIа Iалашбе къахьегамхой

Вай мехкара къахьегамхой кхачан продукташца Iалашбара дош КПСС Централни Комитетои Советски правительстваи даим терко еш да.

КПСС XXV съездо деккхар оттадаьд: «Промышленноста кхачан доакъой продукци 23 — 25 процент дуккагIа яха. Кхачан продуктай дикал, биологически пайда, чам дикка лакхбе, цар ассортимент тоае» (КПСС XXV съезда материалаш М. 1976, оагI. 196) Бахача наха кхачан продукташца кхоачам бара даькъе боккхача лоархIаме я мехка кхачан индустрена юкъе керттера моттиг дIалоацаш йола шурий промышленность. Сага организм дегIаяра хиланза ярг мел йоаца дика кIамаш шоаех йоахкаш хиларах унахцIено а луш, кхачан рационa юкъе къаьстта моттиг дIалоац шуревои шурий продукташеи.

Городе Грозне баха нах шурий продукташца кхоачам хилийтал Iалашбе а гIерташ, Молкомбината коллективо хIара денна керда кхоачамаш лех, производства гIуллакхашка дIаухийт уж. «Юбилейни шу — хьинаре дIадоладергда» аьнна девиз йолаш социалистически яхьа юкъе а яха, тха коллективо ханал хьалха, 5 декабре, кхоачашийр продукци маьхалэ яккхара шера план, хIаьта иттлагIча пятилетка шин шера план 1977 шера 6 ноябре кхоачашийр. Юбилейни шера 11 бетта планал совгIа маькала яьккхай 786 эзар сома продукци.

Из да городе бахача нахага планал совгIа 2980 тонн цIенача шурий продукци, 78 тонн даьтта, 39 тонн нахча, 300 тонн хьаьна йоаца шурий продукци кхаьча хилар.

ХIанз къаьстта уйла тIайохийт арахецача продукце дикал тоаяра дешашта, хIана аьлча цу участке къоастаду юкъарчал доацаш паччахьалкхен хьашташ санна, иштта вай общества хIара члена хьашташ а.

Цу гIулакха болх беш йолча молкомбината коллективо белгалара толамаш даьхад. Массе а ассортимента дикала план кхоачашъяьй. Продукце дикал тоаяр бахьан долаш 5 эзар сома пайда баьб. Толамаш даха вIаштIехьдаьннад тха болхлоша, ИТР-аша, гIулакхерча наха хьинаре, сакхетаме, шоаш ца кхобеш къахьегар бахьан долаш.

Партеи советски правительстваи чIоагтIа мах баьб производстве хьалхалаттараштa карагIдийннарий. Къахьегама ЦIеча Байракха орден еннай шурий продукташ чуюттача цеха болхлочоа Юхнина Мария Алексеевнана, кIолдий цеха болхлочоа Магомадова ШарипIата—Знак Почета яха орден, III степена Къахьегама Сийлен ордена еннай Космынина Нина Григорьевнана — комбината аппаратчицана, «За трудовую доблесть» яха медаль — шурий продукташ хьаюттача цеха болхлочоа В. Ильченконана.

КПСС XXV съездо доккхийи бехктокхамеи декхараш оттадаьд шурий промышленноста болхлошта хьалхашка. 10-ча пятилетке дуккагIа арахеца лаьрхIад цIенача шурий продукташ — 1,2-зза, нахчаш — 1,4-зза. Из декхар кхоачашдар духьа завода реконструкци е йолаеннай Молкомбинат, цул тIехьагIа торо хургья хIанз сменагIа чакхйоахача 50 тонн шурийна меттел, 150 тонн чаккхъяха.

Цу гIулакха паччахьалкхено хьахийцад 5 миллион совгIа сом. 1978 шера завода керда корпус болх бе йолаенначул тIехьагIа дикка дуккагIа арахецаргья шушашкара а бе-беча ассортиментах а йола продукци. Ше къаьстта хургья берий кхачанна лаьрхIа продукташ арахеца цех.

Грозне бахача нахага дикка дуккагIа кхоачаргья нахчаши кIолдаши, полистиреловi пелингашка бетта тIоа, каьхата бетташкара шуреи сливкаши, варенец, кефир, кхыйола шурий продукташ. Таханарча дийнахьа шурий промышленноста болхлошта чIоагIа дагадоаллаш да шурий продукци тоаяра а городе баха нах эшача боарамеи шоай ханнахьеи шурий продукташца Iалашбара а хиланза даргдоаца хIама, тIаккха духхьал дIаргда вай: хила йоагIача тайпара дика яц республика юрта боахамо йоаккхаш йола шура. Молкомбинате шура хьачутелача боахамашкара 11 бетта 14656 тонн шура хьачукхьачай сортах йоацаш, хIаьта 1-ча сортах йолаш хьачуеннар 13562 тонн мара яц. ХIаьта вайна ховш ма дий, хьачуеннача шурий дикалга хьежжа мара цунах хьайоала продукци а дика хила йиш йоацилга. Шура дикагIа хилийтара мел эша новкъостал ду паччахьалкхено, цу гIулакха дуккха ахча а хьежадеш, цхьабакъда дуккхача боахамаша цу новкъосталах пайда эцац. Оашош дIауйлаел оаш: боахамаша хьачуеннача 1-ча сортах йолча шурий тоннах паччахьалкхено 235 сом лу царна, хIаьта сортах йоацар елча — 209 сом. Нагахьа санна № 2 йола совхоз санна бола боахам вай хьайийцача, 11 бетта 32,5 эзар сомах яьннай из шурий сорт эсала хилар бахьан долаш, вешта аьлча 138 тонн шура йовра нийсса да из. ХIаьта 2-ча совхозо еннар миссел шура 1-ча сортах хьачуеннача 1-ча Мая цIерагIча колхоза совнагIа 7 эзар сом хиннад.

ХIанз лелачул дуккха а дикагIа вIаштIехьъяккха езаш я торговли а. Специализированни тикаш кIезига я городе. Дуккхача тикашка вIаштIехьдаьхадац шурий продукци дIаоттаяь лоаттае йиш хулийташ дола хьалаш, цудухьа, массаза а яхар мо, геттара Iуйрийна, продукци хьайоагIача ханна мара, кхы гоаяь йоккха йиш хилац из цига. Цудухьа городерча ерригача продовольственни тикашка кхухь шурий продукци, хIаьта из экономически аьттув болаш дац е промышленноста а, е торговлена а, е бахача наха а. Цудухьа кIезигье еза эшаш дола хьалаш а доацаш шура йохкаш йола торгови предприятеш, хIаьта специализированни тикаш дуккагIа хилийта еза, цига балха ди чакхдалалцеи массе тайпарча ассортиментах йолеи шурий продукци йохка йиш хургйолаш.

КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева аьннад: «Новкъостий, дуккхача даькъе шоах, шун къахьегамах тийша да советски нах хьал-торо йолаши сапаргIатеи хулга. Из дагакхабалаш. ДикагIеи инициатива йолаши белаш болх. Из дара тIахьехшо парте, оаш иштта из дергда аьнна хеташ я из».

Молкомбината болхлоша, ИТР-аша, гIулакхерча наха шоай деррига низаш тIадохийтаргда Л. И. Брежнева баьча тIахьехама хьалдача практически гIулакхашца жоп далараи город Грозне баха нах дикача шурий продукташца дикагIа Iалашбарай.

Б. АМХАДОВ,
молкомбината директор.

Нохч-ГIалгIай «Терек» яхача производственни объединена чуйоагIача мебельни цехе къаьстта дика къахьегаш хиларцеи хадданза социалистически яхье хьалхалатташ хиларцеи белгалъяьнна я Лушникова Любовь Антоновна керте латта мебельщикий бригада. Пятилетка хьалхарча шин шера задани ханал дуккха хьалха кхоачаш а я, хIанз укх шера август бетта календарагIа къахьегаш я из. Арахеца продукци а ма-могга дикагIа хилийтара шоай низ кхоачар ду бригадерча болхлоша. Цу гIулакха тIехьа каст-каста царна эшаш дола новкъостал ду смении мастера Алешечкина Валентина Николаевнас.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) смении мастер В. Алешечкинаи бригадир Л. Лушниковаи мебель хьаеча дIайохийтача материалашка хьожаш ба.

И. ПЛИЕВА сурт.

Мастер Виктор Гайдашев

Волхлой коллектива юкъе эггара хьалха гIулакхашка хьежжа лоархI саг. ХIаьта мастер Виктор Георгиевич Гайдашев хьоахаваьча хана, «Грозэнергоремонт» яхача ремонтно-наладочни предприятерча дуккхачар оалаш хозаргда — гIулакх леладергдолаш саг ва! Белггала, цо кулгалдеча слесарий-котельщикий бригадаша хадданза хьинаре болх беш хилар — из да болхлой къахьегам нийса вIаштIехьбаккха ховча мастера карагIдаьмиа дика хIама. Энергетике 1948 шера деиз болх беш ва Виктор Георгиевич, хIаьта «Грозэнергоремонт» яхача РНП-е — 1965 шера деиз. Юххьанца болхло хиннав, тIаккха — бригадир, юххера а — мастер. ХIара Iуйрийна болх дIаболабалале дукха а хьалхагIа предприяте воагIа Виктор Георгиевич. ЙоагI-йоагIача тайпара дIа-юха екъ цо задани, из кхоачаш мишта ю хьожаш бIарччача дийнахьа тIахьожам лоаттабу.

Гайдашев лоархI производство тIехника йовзаш вола дика специалист хиларах даьрхIа Iеш, кхы а керттердар — шийна тIадиллача гIулакха йоакхо еш вола саг хиларах а. Хов царна, моллагIа шийна тIадилла гIулакх цо тешшаме кхоачашдергдолга. Мастер дукха веза Iимерза, эшшача хана оарцагIвала кийча из хиларах, шоашта дикадар хилча а гIайгIа кхаьчача а цунца дагабоал уж. Гайдашева тIехдика кхетаду, толам балга, бухсоццача кхаьчача, нахах, саг балха воагIача хана цун хиначa уйлах, коллективе тоссаденнача цун гIулакхех тийша хилар.

Эггара чоалханегIа йола техника Iомаечул дуккха а халагIа хиннад наха хьехам телара Iилма довзилга, цхьабакъда мастера вIалла йиш а яц из ца дайзача.

Дуккха совгIаташ теларца белгалбаьккхаб дикагIа волча мастера В. Г. Гайдашева дуккхача шерашка са ца кхоеш баь болх. «1973-чеи 1975-чеи шерий социалистически яхье котваьннар», «ИйслагIча пятилетка ударник» яха знакаш еннай цунна. ЦIаккха а заводской сийлеи Улга тIара Iодалац цун портрет.

ИттлагIча пятилетка шоллагIча шера къахьегама вахта ерригача коллективаца толаме чакх а яьккха, хIанз кхоалагIча шера задани ханал хьалха, Сийлахь-боккхача Октябра 61 шу дузаш, кхоачашъяра ший еррига бригада оарцагIъяьккхай мастера В. Г. Гайдашева.

Х. СУРУДЖАНЦ.

Яхье хьалхалаттар

ВорхI-бархI шу хьалха вай республике духхьашха дIадоладеш гIулакх дар автопоезд яха бригадаш вIашагIйохкилга. Царца эггара хьалха вIашагIъелларехи из боккха пайда луш гIулакх хилар дIахьокхарехи я «Чечингсельстрой» треста чуйоагIача автотранспортни конторa цхьоалагIча класса водитель Изнауров ШахIид Таштамирович керте латта автопоезда бригада. ХIара дийнахьа шоаш беча балха итогаш а еш, дIаболабир шоай болх юххьанца бригадерча водителаша. Из гIулакх-м транспортни предприяте чакхдаргдоацаш да, яхараш а нийслора. Цхьабакъда тIа-тIа ший къахьегама толамаш тоадеш къахьегача ШахIида бригадас дIахьекхар из санна йола бригадаш предприяте вIашагIйохкар чIоагIа пайдане гIулакх хилар. ХIанз уж дукха я укхаза. ХIаьта а доахача къахьегама толамашка диллача царна юкъе а белгалъя из бригада. Хадданза социалистически яхье хьалхалатташ хьайоагIача цо ханал массехк бутт хьалха кхоачашийр пятилетка хьалхарча шин шера задани, хIаьта бригадира ше соахка сентябрь бутт бовча денoшка кхоачашийр шин шера задани. ХIанз укх шера шоллагIча квартала чотах къахьегаш ва Изнауров ШахIид.

Автотранспортни конторе бехктокхамегIарча участкашта, бригадашта керте оттабаьб шоай балха тIа йоккха опыт йола коммунисташ, къахьегама ветеранаш. Укхаза иштта лоархIамегIа лоархIарех я коммунист ШахIид Таштамирович керте латта коммунистически къахьегама сийлен цIи лелаю бригада а. 21 шу дизад цо водитель волаш къахьега, царех 16 шера «Чечингсельстрой» треста АТК болх беш ва из. Иштта долча шерашка Iоаяьча опыто новкъостал ду цунна къахьегам кхетамца вIаштIехьбаккхара. Бригадерча водителех хIаранегара доагIар хьадехаш, царна юкъе шиш болаш ва Изнауров ШахIид.

— Ше кулгалхо ва аьнна балха тIа аьттув лехаш оамал йолаш вац тха бригадир, — йоах цо кулгалдеча коллективерча водителаша. Массаза а халагIчеи бехктокхамегIарчеи рейсагIа водаш оамал я цун. Из тIавола ЗИЛ-133 № 63-58 ЧИЗ йола автомашина гIишлон материалаш нийца яха го йиш я вай республике массе районашка гIишлош хьалъеча. Ший бехкагIа эшаш йола материалаш ханнахьа дIа ца кхоачийташ гIишлонхой балха тIа хьовзам хилийта цхьа моттиг нийсъеннаяц. Иштта волча ШахIида бригадерча болхлоша меттел предприятерча дуккхача водителаша а сий ду.

Ше водитель волча 21 шера цхьа моттиг нисъялийтаяц ШахIид Таштамировича авари яь. Цудухьа кхо шу хьалха «Авари йоацаш болх бу водитель» яха Знак еннай цунна. Иштта волча бригадира предприятерча водителашта юкъе хьалхарчарца елар коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цIи, «ИйслагIча пятилетка ударник» яха сийлен знак, денга тоаду тха коллективо доаха къахьегама толамаш, яхаш дувц бригадира.

— Иштта дог гоздоаха толамаш даха шун аьттув боаккхаш дар фуд теш? — хьаьттар аз бригадирага.

— Царех лаьца дукха дувца йиш я, — аьлар ШахIида. Бригадерча хIаране хьинар кхо ца деш къахьег ше бахьан долаш бIарччача коллектива балха тIа хьовзам ца хилийтара, цун сий лохлургдола хIама карагIа ца далийтара. Дийнахьара смена чакхъяьлча е еза заправка яь, тоха дезача кулг теха, Iуйрийна балха хьа ма-кхаьченгехьа рейсагIа ваха мара ца везаш бокъонца кийчъяь хIаране дIаоттаю ший автомашина. Мичча бесса баьнна ший балха тIа аьттув баьлча сагота воацарех саг вац бригаде, цар шоайла эшаш дола гIо-новкъостал ду, нагахьа санна запасни оатхал бахьан долаш моллагIча водителa автомашина рейсагIа яха йиш йоацаш йисача, сиха из лехе балха араволийт цу автомашина водитель. ХалагIча, бехктокхамегIарча рейсашка хьежабу цIенагIа автомашинаш а йолаш шофера балха тIа йоккхагIа опыт йола водителаш. Iуйрийна хулача пятиминутке водителашта дIахойт мичахьа рейсагIа баха беза. Иштта барт-цхьоагIо йолаш шоай къахьегам бригадерча водителаша вIаштIехьбаккхаро, денгара денга тоаду тха коллективо доаха къахьегама толамаш, яхаш дувц бригадира.

Пхийтта шу дизад Изнауров ШахIид хьамсарча парте мугIаоашка дIанийца. Цу шерашка коммунист яхача цIера сий даим лакха лоаттадеш хьавенав из. Халонаш эшаеш, бехктокхамегIарча рейсашка ухаш, ший новкъосташта хьоккхам телаш хиннав массаза а. Коммунист ше хиларах тарра общественни балха тIа а хьинаре дакъа лоац ШахIид Таштамировича. Цкъа санна дуккхаза а хийржав из профсоюза цехкома председателалла, предприяте месткома членалла, хIаьта из керте латта дружина чIоагIа дика лоархIаш а я. Лоацца аьлча шийна тIаьилла моллагIа бола болх массаза цIенеи бизза и кхоачашбечарех ва ШахIид.

Б. КОСТОЕВ.

НИЗАШ КХОТАДЕР ОПОРНИ ПУНКТ Я

Партийни, советски органашеи общественни организацешеи правонарушенешта профилактика яра, бахача наьха правови культура лаккхъяра хадданза болх бу. Къаьстта лоархIаме да цу гIулакха тIаберзабаь беш бола болх бахача наха юкъе шерра боаржабелга.

ХIанз долаш дола законодательство наха дIадовзийтара клубашка, культура цIеношка правови знаней университеташи факультеташи хьаяьй, лектореш вIашагIъехкай. 1976 — 1977 дешара шера республике болх беш яр наха советски законодательство дIадовзийташ йола 17 университет (факультет), къонача юриста 7 школа, советско-боахама актива лаьрхIа школа. Къона тIехье законодательство езаш а йовзаш а хилийтара чIоагIа аьттув боалийташ хIама да хIанз юкъерча школашкеи профессионально-технически училищашкеи «Советски паччахьалкхен правови лардаш» яха курс Iомае балар.

Балха практико хьахьекхад правови кхетам лулга дика вIаштIехьдаьккхача коллективашка къахьегама толамаш а доккхий хилар. Масала, из гIулакх лерттIа оттадаьд дуккхача хана республике хьалхалаттарча юкъе йолаш хьайоагIача СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химзаводе. Завода администраце общественни организацешца цхьана лостам тел цехашка, общежиташка цу хьакъехьа беча балха. Болхлоштен гIулакхерча нахаи каст-каста укх тайпара лекцеш еш: «Социалистически доалахьен тIа кхувдарах болча бехктокхамах», «Кхелетараштa юкъе зуламаш ца хилийтара лоаттабеча къовсамах», «Къаракъо зуламга кхоачаварах», кхыдарех. Уж царна еш «Знание» общества лектораша, Заводской районерча халкъа судахоша, милице, прокуратура болхлоша, адвокаташа. Цу даькъе шерра болх беш я завода юрисконсульт Романенко Татьяна Николаевна а. Правови темаех лекцеш еш, беседаш ю, из гIулакх коллективе миштта вIаштIехьдаьккхад хьахьокхаш «Химик» яхача газета тIа материалаш кепаетт. ХIаьта из болх коллективе баь ца Iеш общежите, агитпункте а бу цо. Цул совгIа новкъостий судий члений, халкъа дружинникай, правонарушенешта профилактика яра совета члений дешар вIаштIехьдаьккхар укхаза.

Зуламаш дераш кIезигбара лоархIаме болх бу укхаза вIашагIъеллача правонарушенешта профилактика яреи, къаракъаш меларашца къовсам лоаттабареи совето, хIаьта новкъостий судаша юкъара рузкъа кхом беш леладайтара, къаракъаш меларашцеи харцахьа леларашцеи къовсам лоаттабара, продукце дикал тоаяра е йоагIа терко ю.

Иштта, правови кхетам балара шерра гIулакхаш чакхдахар бахьан долаш паччахьалкхен рузкъа тIаккхайда е лечкъор даь моттиг хиннаяц коллективе, тIаккха шерагара-шерага кIезиглуш боагIа къахьегамеи производственни дисциплина телхаераш.

Цу коллективе санна дика вIаштIехьбаьккхаб правови кхетам балара болх кооперативни техникуме а. Укх тIеххьарча кхаь шера цхьаь цхьан дешархочо зулам даь моттиг хиннаяц цига.

Бакъда, нийса хургдац из гIулакх цига санна кхычахьа а латт аьлча. Дукха нах юкъе а озаш правови кхетам балара тIаерзаяь мероприятеш чакхйоахачар эггара хьалха Iалашде доагIа социалистически общежите нормаш телхаераш цига тIахулга. ДукхагIйолча хана цу тайпара бараш боацаш чакхъювл уж. Из деррига теркал а деш, укх тIеххьарча шерашка вай мехка санна Нохч-ГIалгIай республике а шерра даржаш латт правопорядка опорни пункташ хьаелга. Уж хIанз вIашагIъехкай вай ерригача районашка.

ХIара микрорайонерча милице, суда, прокуратура, шоай лоIамерча халкъа дружинай, новкъостий судий низаш общественна духхьала зене гIулакхаш леладечарца къовсам лоаттабара вIашагIтохача цу опорни пункташа баха нах законаш довзаш, дезаш, уж кхоачашдеш хилийтара тIаберзабаь хоадам бола болх чакхбоах. Цу даькъе дуккха дика хIамаш карагIдийннад № 2 йолча Заводской районерча опорни пункта.

ХIара бетта шоаш бе лерхIача балха хьалхе план оттаю укхаза. Цига иштта болх беш я юридически консультаце завадующи нов. Волков Лев Иосифович керте латта правови знаней школа а. Цига дешар вIаштIехьдоаккхача дакъа лоац юристаша: халкъа судахоша, прокуратура, милице, адвокатура, нотариата болхлоша.

ЛаьрхIа оттадаьча графикагIа дежурстве хул укхаза юристаш. Сайрийна балхара мукъабаьина нах цига гуллуча хана царна эшаш йола консультаци лу административни органий болхлоша.

Цул совгIа опорни пункте шортта нах вIашагI а техе Заводской районни халкъа судо уголовни дешаш дувцаш ший заседанеш чакхйоах, хIаьта иштта новкъостий судий яраш а. Шоай аргIагIа халкъа дружинникаш а тIахул укхаза. Каст-каста правови темаех лаьца беседаш, лекцеш чакхйоах, кинофильмаш гойт.

Цу пункте иштта болх вIаштIехьбаккхар бахьан долаш цар микрорайоне хула зуламаш тIа-тIа кIезиглуш доагIа, хьалха харцахьарча тайпара вахар леладаьча дуккхача дезалий гIулакхашта лерттIа тIахьожам лоаттабар бахьан долаш уж дикка тоабе вIаштIехьдаьннад укхаза, геттара кIезигбеннаб тIехьдаьха къаракъаш меларaш.

№ 2 йола опорни пункт санна Заводской районера ерригa пункташ болх беш яларе цу тайпара дикаша дувца йиш йолаш хургдар цига массанахьара хьалаш.

Халкъа депутатий Заводской райсовета исполкома решенегIа цу тайпара ялх правопорядка опорни пункт вIашагIъеллай районе. Ма-дарра аьлча, вай лакхе йийцар юкъера дIаьккхача вокхар хIанз а тIехьа шоай болх лерттIа вIаштIехьбаьккхабац. Укхаза Iалашдаьдац административни органаша паччахьалкхени общественнии организацешна цхьана цу хьакъехьа шоаш беча балха координаци елга. Цигарча юристаша хайра хIама дац наха езаш йола консультацеш телара, кхыйола мероприятеш чакхъяхара. Цу даькъе де доагIар деш бац милице болхлой а.

Цу дерригне дIадех нов. М. А. Пицхилаури председатель волча районни координационно-методически советагара укх гаргтарча хана правопорядка опорни пунктай балха гIулакхаш хоадам болаш дувцилга, советски законодательство наха шерагIа дIадовзийтара де йиш йола новкъостал царна делга Iалашдар.

Иштта белгалдаккха доагIа бахача наха правови кхетам балара дешаш халкъа депутатий районни Совето, общественни организацеша, боахама кулгалхоша доагIача тайпара теркал деш доацилга. Царех цхьабараштa хеташ да из болх алхха административни органий низаца чакхбаха беза, аьнна. Из нийса дац.

Бахача наха правови кхетам балара советски законодательство шерра дIадовзийтара гIулакх вай вахаре хIанз а тIехьа хула зуламаш кIезигдара а цIендаь дIадахара а боккхача лоархIаме хилар ларде а лувцаш, цу балха юкъера формализм дIайоаккхилга, предприятей, учрежденей коллективашка хула зуламаш теркал а деш болх вIаштIехьбоаккхилга, цу даькъе правови органий, халкъа дружинай, новкъостий судий, кхыча общественни организацей вIашагIтохилга Iалашде деза. Цу даькъе шоашкара дика хьоккхам гойта ца Iеш царна эшаш дола новкъостал де а оарцагIбувла безараш юристаш ба.

Л. ЕМЦОВА,
НГIАССР юстице министерства консультант.

ХЬИНАР АЙДАЬ КЪАХЬЕГ

Карабулакски бурувтохара балхий управлене къаьстта дика къахьегаш ба коммунист, Къахьегама ЦIеча Байракха орден лелаю Мовлаев Юсап керте латта вышкомонтажникий бригада. ДIадахача шера 16 буровой хьалйир цо, царех шиь укх шера чотах а еш.

Пятилетка хьалхарча кхаь шера задани СССР керда Конституци тIаийца шу дузача денга кхоачашъяра тIахьехаш Горячеводски бурувдеттараша даь кхайкарал хьал а лаьца, хьинар айденна къахьегаш ба уж. Яхье хьалха а латташ хIара сменагIа нормаш 120 — 130 процент кхоачашъеш ба вышкомонтажникаш Алгириев Хьамид, Хусаинов Элижды, Гучигов Хумант, газоэлектросварщик Хасмагомадов Бек, кхыбараш.

А. ТИЩЕНКО.

ЛИТОВСКИ ССР. «Шиляляс» яхача микротелевизорий опытни парти арахийцай Каунасски радиозаводо. Автомобилашца гаьнна наькъа лелараштa накъаяргья уж.

Кинескопа экран диагоналагIа йистача 16 см я. Электрически сетаца я 12-вольт йолча аккумуляторaца а болх бергболаш я из телевизор. 1978 шера дуккха арахеца йолаергья «Шаляляисаш».

В. ГУЛЕВИЧА сурт.
ТАСС фотохроника.

Дешархошта — къахьегама кхетам

ДЕРРИГА А ЧУЛОАЦАШ ХИЛЧА

Вай парте массаза а чIогIа йоакхо ю къахьегамхошта, къаьстта кхувш йогIача тIехьенна идейни кхетам балара деша. КПСС XXV съезде къахьегамхошта коммунистически кхетам балара даькъе беча идеологически балха кIоаргга анализ а еш теххачул тIехьагIа къоастадир из лоархIамера гIулакх комплексно чакхдаккха дезаш хилара маIан. Халкъа дешар хьехара а керда саг,— коммунизм хьалъергIола саг хьалкхевара а даькъера парте плаңаш кхоачашъеча керттерча моттиге латт школаш.

КПСС XXV съезда а парте Нохч-ГIалгIай обкома V-ча пленума а материалаш Iомаяьчул тIехьагIа, тха школа коллектив, мехка кхыча школай яраш а санна, парте республикa хьехархошта хьалхашка оттадаь дешархошта коммунистически кхетам балара сийдола а чоалхане а декхараш кхоачашдара дикагIа аьттув баргбола наькъаш лахара уйла е яьлар.

Эггара хьалха кхетаде дезаш дар: школе луш бола кхетама болх комплексно бе безаш хилара маIан.

Дукха яр цу хьакъехьара уйлаш, хьехамаш, хетараш. «Коммунистически кхетам балара декхараш комплексно кхоачашде дезаш хилара маIан» яхача темах дола дош педагогически советашка, методически объединеней тайп-тайпарча совещанешка, заседанешка дувца дезаш эттар...

Хьехархочун болх шийна дукха хIама чулоацаш ба. Я а яц е хила йиш а яц дешар хьехарен кхетам бaлареи болх дIаоттабара йола кийчча формулаш е рецепташ. Дешархой Iомабара а царна кхетам балара а даькъе цхьатарра бола аьттув баларга бола никъ тайп-тайпарча школашка, е цхьан школе бе-беча классашка, хьаштдале цхьан классе а тайп-тайпарча методашца, формашца бе безаш хул. ХIана аьлча дIахьалхадаьккхар кхеталара, дIатIаэцара, дIахезар, кхетадаьр дага а кхоабаш дIачIоагIдара хIара саг, бераш, къаьстта а, ше-шийн оамал, хьаькъал долаш хул. Цудухьа хIаране кхетам, оамал, хьаькъала кхоачо йовза езаш гIулакх отт хьалхашка.

Партийни документаш, периодически кепайоазоне Iилмахошa язъяь статьяш, методически пособеш, дикатIйола опыт Iомаяьчул, вIаши дага а боалаш дика кхета а деш дайзачул тIехьагIа кхетама болх комплексно дIабахьа безаш хилара маIан да ерригача принципий, методий, формай, хьехархочун берригача а кхетам луш беча балха чулоацам бухсоцаш из тIакхача гIертар дешархочоа массе а оагIорахьара нийса кхетам балар долга.

Хьехам а кхетам а балара болх комплексно дIахьош хилча школайн, дезален, общественни организацейи низаш вIашагIтоха деза, уж цхьан лергагIа хургдолаш. Цар хьинари болхи саг массе а оагIорахьара кхеташ хургволаш хьалкхевара тIаберзабаь хила беза. Идейно-политически кхетам бала беза сага из эздел долаш, къахьегам безаш, хьаькъал долаш, хIамах дика кхеташ хургволаш, хIаьта къахьегамца луш бола кхетам а хила беза саг, гIулакхаца. дика оамал, физически могаш, эстетически цIена уйлаш йолаш хургволаш. Из гIулакхаш кхоачашдеш хила беза луш бола атеистически, интернациональни, патриотически кхетам а. Саг массе а оагIорахьара кхеташ, дерригa а довза хьаькъал дIаккхоачаш хилара тIаберзабаь ,хила беза тIехьенна коммунистически кхетам луш мел волчун берригa а болх. Шийн болх иштта дIахьош волча хьехархочо диза кхоачашду коммунистически кхетам балара болх комплексно дIабахьара керттера декхар.

Кхетам балара балха ерригa а формаши методаши цхьан когa тIа якара хьехархо шийн балхах къаьстта чIоагIа кхеташ хила веза, ха деза идеологически балха чулоацама ерригa а кIоаргаленаш нравственни дIайовзийтилга, цар лоархIам а беш вIаштIехьдоаккхилга Iалашде деза.

Школьни практикера идейни къахьегамцеи кхетам балара дош цхьан овлан тIара хилара хьакъехьара цхьа масал доаладергда аз.

Соахка ноябрь бутт чакхбоаллаш «Ингушский» яхача комсий совхозо новкъостал дийхар тхогара. Арайисаяр хьаьькха яда свеклаш. ТIагIертаяр шелал. Цудухьа свеклаш хьембоаццаш чуя а паччахьалкхенна дIаяла а езаш яр.

Лакхерча классашкара дешархой классий кулгалхошта задани елар: дешархой свеклаш чуэца оарцагIбаха, аьнна. Укхаза хIара классин кулгалхочо ше-шийн тайпа дIахьийнадар дешархошка совхозо беча балхах.

Цхьаьне аьннадар, кхоана массава а свеклаш чуэца ораваьла веза. Шо ара ца доале сона чIогIа бехк бергба. Шийна бехк ца байтар дийхадар. Классера ахавел кIезигагIбараш мара балха арабаьннабацар, цар а хайра болх баьбацар.

Вокх классин кулгалхочо шийн классага аьннадар: «Лакхерча классашкара беррига а дешархой свеклаш чуэца арабовлаьзва баргбац. Балха ара ца воалаш висачун четвертагIа керттерча предметашта шиъ а оттаергья, хIаьта балха ара ца валар школас луча характеристика тIа белгал а дергда», аьнна. Берригаш я балха арабаьннабар, бакъда болх дог доацаш, безам боацаш, бир алийт баьбар. ШоллагIча дийнахьа массане а урокаш кийчъьяцар: «Тхо балха махиннадий», йоахар цар.

КхоалагIволча классии кулгалхочо шийн дешархошка аьннадар: «Бераш, вай шефашта вайгара гIо эш. Хьа а аьхка ара ядийсай совхоза свеклаш. Довш латт дуккхача наха, вай новкъосташа, дьаша-ноаноша хьийга къа. Свеклаш яц из йовш латтар, шекар да. вай дуаш дола. Вай торо я из беркат зехьа ца дайта. Кхоана дерригаш а балха дахка деза. делкъел тIехьагIа урокаш ецаре со а воагIаргвар шуца. Бакъда со тешаш ва шо шевар балха араваргхиларах а дика болх бергхиларах а. ДIайха балха баркъаш тIа а дийха гIоргда шо кхай тIа. ХIанз вIашагIйолларгья вай ши звено. хоржаргба звеной кулгалхой; отряда командиро кулгалдергда ерригача класса балха; редколлеге членаша совхоза балхашка бахача дешархоша хьийгача къих, даьча новкъосталах дувцаш йола материалаш кийчъергья классни пенгазета. Дин ма лелаш: чакхдоалаш латт дешара ах шу. кхоанарча урокашта дика кийчлелаш. Кхоана балха а хиниа урокаш е вIаштIехьдаргдац аьнна хетар балха ара а ца волаш цIагIа Iе мегаргва».

Цу классера беррига а дешархой балха арабаьлар. Доккхача хьинарца къахьийгар. Звеноаш а дешархой а шоайла яхье а баьнна, цхьацца бараша шиъша-кхоккха нормаш яьхар. Яхьа итогаш а еш дикагIа къахьийгараш белгабаьхар. Цар хьийгача къих хвахиннар къаьстта белгалдоалаш дар. Эггара керттера дар шоай безам а болаш, цунца ся а къердалуш бераша баь болх.

Цу тайппара, къахьегама эздийча гIулакха. идейни кхетам балара цхьан овлангара хьалоладара маIан кхетаде аттагIа хул дешархошта цар къахьегама хам а беш, из социально хилаьза баргбоацилга а обществана. класса, хIара дешархочоа. из мел боккхача лоархIаме ба а хIанз цар бе безача балха политически маIан дика духтIа а боахаш дIадовзийтача. Къахьегамцара декхар педагогика хьысала. биззача идейни чулоацамца нийса а дика доашхаш а дешархошта кхетамца дIадовзийтилга хIара кхетам лучун. хIара хьехархочун сийлен декхар да.

А. БАЗОРКИН,
№ 19 йолча СоагIапчарча юкъерча школа директор.

ТРЕТЬЯКОВКА ШЕДЕВРАШ— ТОКИОРЧА ВЫСТАВКЕ

СССР культура Министерстваи Японе дунен халкъашта юкъерча Ассоциации вIаши барта а йолаш хьайиллай 1978 шера I январе денз 10 апреле кхаччалца хургйола Москверча Паччахьалкхен Третьяковски галереера эрсийн советски живописций итт сурт дIахьокхаш хургйола выставка.

Японерча живопись езараштa бIаргагургья «Тимура (Тамерлана) наIараш» яха Верещагин Василе, «Сайре. Дошо плес» яха Левитан Исаака, «Иочах дайдда долха бераш» яха Маковски Константина сурташ санна йола эрсий искусства шедевраш.

Зрителашта иштта довзаргда дIа-юха лелача выставкай цIи хезача Товарищества шин викала сурташ — Ярошенко Николая «Чувеллари» Перов Василе «Москвана юххерча Мытище чай малари».

20 бIаьшере йолалуча ханара искусство дIахьокхаш да Кустодиев Бориса «Iа. Масленица» яха сурти Кончаловски Петра «Сирень» яха натюрморти, хIаьта 30-ча шерашкара искусство — Дейнеки Александра «Iуйре» яха сурти.

ПЛАТЭ Феликс.
АПН корреспондент.

ЗаказагIа лаьтта оагадолийт

Шин баллагара ялх баллага кхоачаш чIогIа, хIара денна хIана агац аьнна, лакхача лоамашка уллача Ленинакане лаьтта агаш хилар, цун эпицентраш йоккхалга диллача Армене шоллагIа йолча города центре хуле а цига бахача наха вIалла зулам деш дац. Укхаза, республика Iилмай Академе геофизикаи инженерни сейсмологеи Институте хьахулаш да уж лаьттаи кIалхара таташ. Сейсмически областашка хьалъе лаьрхIача гIишлон конструкцей моделий сейсмочIоагIал тохкаш йолча низболча вибрационни платформа деш да уж.

Институто кхоачашду итташ йолча тохкамий центрайн гIишлон организацейи заказаш. Цун дуккхача лабораторешка Iилмай тохкамаш деш ба физикаш, математикаш, химикаш, геологаш, архитектораш. ХIара шера институтера экспедицеш ух эггара дуккагIа лаьтта агаш йолча районашка.

Геофизикаи сейсмологеи Институто кийчъяьрех йолча, шийн тайпарча цхьан установках — «Лаьтта» яхача станцех пайда эц Армянски атомни станци хьалъеча. Цо хьахьокх Iалаьмате йоккхача радиусе лаьттан кIал геттар шортига даь таташ а. Сейсмограммай хьисанерча компьютерашца кийчъяьча информаце хьахьокх чIоагIа лаьтта агаргхилара прогноз.

ГУКОСЯН Лорис,
АПН корр.
Ереван.

ШКОЛЕРЧА БИБЛИОТЕКА БАЛХА ОПЫТАХ

КНИЖКА— ДАИМ ВОЛА ХЬЕХАРХО

Дукха ха йоацаш тха школе хилар Сунженски района школай директорий семинар. Цу семинара тема а ший тайпара яр: «Школьникашта коммунистически кхетам луча школьни библиотекай лоархIам» яхаш. Сунженски районе из тайпа семинар эггара хьалха еш яр укх тIеххьарча итт шера. Школай директораш хилар классе доацача дешара урокашка, библиотекарашеи хьехархошен дешархошца цхьана кийчъяьча «Лоамашта денал дараш беза» яхача Гайсултанов Iумарий книжка дувцача дешарий конференце, «Минара хьайолалу Даьхе?» яхача литературно - музыкальни конференце. Царна ма-барра байзар школьни библиотека болх а классе доацача дешара гIулакх дIа мишта оттадаьд а.

Цул тIехьагIа тха школе баьхкар хьехархой говзал лакхъеча института курсанташ — Нохч - ГIалгIайчен школай директорий дешар хьехарен кхетам балареи даькъера заместителаш, веррига а 29 саг. Царна а лайзар № 1 йолча Карабулакски юкъерча школе библиотечни гIулакх мишта латт. СаьмуIашкарча юкъерча а № 61 Грозерча юкъерча школа а, Гехарча бархIшерарча школа а завучаша, института курсий кулгалхочо П. Г. Демушкина, цу института кулгалдара кадрай кабинета заведующе М. С. Петрочука шоаш къамаьлаш деш боккха мах хоадабир, дика могабир тха школерча библиотека болх.

ХIанз са дуаца безам ба школьни библиотека балхах а, школьникашта кхетам балара доц комплексно леладара цун мел боккха лоархIам ба а.

1962 — 63-ча дешара шера болх бе йолаеннаи № 1 йола Карабулакски юкъера школа. Цу дIалахача 15 шера школа кулгалхоша а библиотекараша а дукха хIамаш даьд библиотекана эша книжкаш Iоадараи Iалашдараи. Цудухьа цун фонде хIанз 16 эзар книжка да. Библиотекана оаха хьаяздайт тайп - тайпара 50 журнал, 13 тайпа газеташи брошюраши. Цхьаькха цIа кхы хьатIа а хетта хьалде дийзад. ХIанз библиотека чу яр книжки фондана а уж дешараштa а паргIата ченаш я. Цу чу дукха зизаш, «Шун учебникий оагIонел араххьа», «Фуд почтальоно дахьар» яха а кхыйола а стендаш, «Са Даьхе», «Деррига балхаш дика да», «Дуне, саг, ды», «Вай планета тIарча дерригача халкъий бераштa юкъе доттагIал хилда» яха, кхыйола выставкаш, тайп - тайпара плакаташ да.

КПСС XXV съезде отчетни доклала тIа белгалдоахар «ДIахо йодача хана юкъерча дешара система, къаьстта юкъера школа эргайоаккхаш тоае езаш хилар. Сага эшаш йола знанеш ди тIехьа сихагIа, дукхагIа хулаш йоагIа, хIанзарча хана хьалашка хьаIомалаьчох кхоачамбаь Iе йиш яц. Боккхача лоархIаме да хIаравар хаьлда ха йоацаш хьаухаш латтача технически политически информацей тоалех эшар хьакъоастаде а шийна ховш дар кхы тIа совдаха а Iомавар».

Из тIеххьара декхар чоалхане а духхьала хьехархой низаца а кхоачашдулургдолаш дац. Царна доккха новкъостал дулургда библиотекана. Оаха тхоай библиотеках керттера кабинет оал. Тхона хетачох, школа библиотекагара дIайолалу.

Мишта Iомабергба дешархой книжка деза? Хозачуни дикачуни дуне бераштa дега хьамсара, деза, гаргара хетаргдолаш дешара доал мишта де деза?

Тха школе литературеи мотти хьехаш болча хьехархошеи библиотекарашеи литературни беседаш, литература кердачун обзораш ю классашка. Школа администраце массаза хьалхадовх беседаш е кийчлураштa берий теркам тIагIоргболаш, цар сакъерлалургдолаш, дешара тIера доацача берий догъэккхийтаргдоацаш уж вIаштIехьяха езилга. А. Твардовске ма-яххара, «книжка — дешар Iомадара процессаца дегагIоз» берий дегашкара йоа а ца еш, йийшача художественни произведене анализ елга, из тохкилга тIа а ца дехкаш, паргIатта шийн леIамагIа деша а довза а бераш Iомаде дезаш хилар. Цу беседаша, къамаьлаша совбоаккх художественни произведенецара безам.

ЯлхайттталагIа шу да библиотекараша хIара шоаттдийнахьа школьни радио чу гIолла кердача книжкай обзор ю. Радио-м тха школе хIара дийнахьа Iуйрийна 7 сахьати 50 минути яьлча передача е йолалу. Из чаккхйоал 8 сахьат доаллаше — хьалхара урок йолалуш.

Дай-ноаной хIара собране юххьанцарча классай а 4 — 10 классай а хьехархоша берий даьшка - ноаношка хоам бу цар берий классе доаца дешар мишта хул, анализаш ю цар дийшачун формулярий. Деша могадеча книжкай списке тIара малагIа книжка цар беро дийшача бакъахьа да, малагIа цIагIарча библиотеке хилча нийсагIа да хьалхадоаккх.

ХIара шера библиотекарашеи хьехархошеи чакхйоах дикагIволча декламатора конкурсаш. Оаха кхетадаьчох, цу конкурсаша гIо ду дешара культура хьакхоллара. Кхетам балара даькъера цар лоархIам гучабоал уж конкурсаш тематически е жанровой хьисапаца чакхйохаш хилча. Укх тIеххьарча шерашка «Ленинах йола стихаш», «Даьхенах йола байташ» яха а кхыйола а конкурсаш яьй оаха.

Книжкаш наха дукхагIа дезадалийтара, довзийтара боккхача лоархIаме ба книжкаш дешаращца хIаранеца къаьсткъаьств беш бола болх. Библиотеке доагIа бераш кхетам, сакъердалур, хьаькъал, уйла, дагалаттар бе-бе долаш хул. Царех хIаране дегага дода «дIоагIилг» лаха деза. Цу гIулакха хIара бера оамал, гIулакх, цун безам бовза беза. Тха библиотекараш А. Фроловаи Л Симкои педагога иIмат доаллаш ба, цудухьа цар вIаштIехьдоал зIамигача дешархой дагалаттар ха, цар сакъердалур довза, царца цIенхаштта къамаьл де.

Библиотеке дIаязвенна 800 гаргга дешархо ва (3 — 10 классашкара дешархой, хIаьта 1—2 классашкарчарна дIа-хьа ккухьача библиотекаша тел книжкаш). Библиотеке йовзаш я царех хIаране цIи. Тханцига книжкаш хIараваp дIатIаваха хьаэца, хьахаржа йиш йолаш латт. Из дар аьнна библиотекарь ше юстара латтац, хаьлда доал ду бераша книжкаш дешара, царна эша хьехам балара.

Книжкаш дешара нийса хьалхле лелаярца лархIа мегаргдолаш да дешархоша суртащца а йоазонца а яь отзываш библиотеке Iоаелга а леллаелга а. Ше дийшачох ше кхетадаьр Iоязду, сурт дул беро.

Хьа а хозаш чIоагIа дешар. Из книжкана пропоганда яра эггара лоархIамегIа йола форма я. Дош цIена, дувцар шаьра кхетадергдолаш библиотекаро дешачунга лерг дилле ладувгI школьникаша, теркалду, произведене турпалашцара, событешцара, фактащцара безам е цабезам хьагучалелхийт, лоацца аьлча произведене вахара чубол. ТIеххьарча хана укхаза цу тайпара дийшад Родимцева «Дийнабараш, гIовтта!», Гринберга «УльяновгIар дезале», Жарикова «Къоначар денале хIамаш» яха книжкаш.

Мах бaь варгвоацаш я бераштa кхетам балара балха тха библиотекараша еш йола литературно - музыкальни композицей утренникаш. Уж массе хана а чакхъювл лакхача идейни художественни боараме.

Тха библиотекарий балха практика ходамболлаш юкъеяхай литературни сайренаш, диспуташ, КВН, литературни сахьаташ. Лакхерча классашка дешабагIараштa къаьстта езаеннай таханарча денна хетаяь йола диспуташ: «Безамах дувц вай», «Вахаре эшар мишта корорг да», «Фуд из денале хIама карагIдалар?», «Ваи вай Даьхен», «Эздийча оамалехи гIулакххехи».

Школьни библиотека дешархочун библиотека хиннa а Iац. Из я хьехархочоа а. Тха библиотеке дукха да ше Iомавалара а, цунца цхьана лаьрххIа дола литература а. Дешархочоа ма-хулла дукхагIа го веза книжка тIа библиотеке вагIа шийн хьехархо. Цо Iалаьмате доккха ковкъостал ду дешархочун кхетам айбара.

Вай дIаяхача замай гуманистически традицеш хьатIайицарех да. Иштта вай керда коммунистически уйла - нигат хьакхелларех а да Хозахета белгалдаьдац СССР кердача Конституце тIа цун бокъонца дола маIан: «Паччахьалкхено йоакхо ю советски наха нравственни, эстетически кхетам балара, цар культурни боарам лакхбара эшаш йола духовни ганзаш ебаяра а лораяра а».

М. ФРОЛОВ.
№ 1 йолча Карабулакски юкъерча школа директор, РСФСР школай заслуженни хьехархо.

Марша боагIалба, фаьлг

Дика совгIат кийчдаьл бераштa Х. Нурадилова цIерагIча Нохч - ГIалгIай драматически театра коллективо. Дешархой Iан каникулаш йолча деношка театро гойташ я, Ганс Христиан Андерсена фаьлгаш ларде а лувцаш, драматурга Э. Ливанова язъяьча «Бременера музыканташ» яхача пьесах оттаяь керда спектакль.

ДоттагIий тешаме хилар, денал, хьаькъал, камаьршал хестадеш йола из спектакль оттаяьр ва К. Станиславске цIерагIча РСФСР Паччахьалкхен преме лауреат, Нохч - ГIалгIай АССР искусствай заслуженни деятель вола театра керттера режиссер Р. Хакишев.

Къонача зрителаща дика тIаийцад И. Джамаева (Трубадур), М. Хадзиева (паччахь) С. Айдамировас (паччахьайоI), Х. Ааева (паччахьа министр), З. Микаиловас (баьчча), М. Дудаева (керттера сыщик) хьакхелла сурт-сибаташ.

Белгалдаккха доагIа спектакле дакъа доацаш искусстве шоай хьалхара гIа боаккхаш бола дукха къопа артисташ хилар. Иштта из хозъю балетмейстера Бурятски АССР искусствай заслуженни деятела Ю. Громова оттадаьча халхараша а.

Фаьлг бераштa безабенна хилара тешал да хIанзлехьа а цунга бIаьш бола дешархой хьежа хилар.

С. ПАРЧИЕВ.

Iа. **В. ЮЛИНА фотоэтюд.**

БАХА ДIАБАХА РАЬЗА БОЛЧА ДЕЗАЛАШТА

Саратовски областерча колхозашкен Приморски краерча совхозашкен баха а болх бе а хьех цига дIабаха безам бола дезалаш.

Саратовски областа Краснопартизански Ершовски районашкара баха а болх бе а дезалаш хьехаш йола колхозаш Волга яхача сийлахь - доккхача эрсий хин аьрда оагIорахьарча йисте гIолла яда. Цу районашка гIолла доагIаш Доккха Иргиз, Доккхен ЗIамиген Узень яха хиш, Саратовски оросительни канал да, дуккха хиш латта моттигаш, ши бIаь совгIа Iам ба. Цу хишка, оросительни каналашка, Iамашка дуккха тайп-тайпара чкъаьрий, хи тIа гIолла лела а кхыдола а оалхазараш да.

Краснопартизански Ершовски районашкарча колхозий центральни усадьбаш хозача моттигашка, Доккха Иргиз, Доккха Узень, ЗIамига Узень яхача хишта йистте яда. Нах баха болхача колхозий ерригача юрташка тешаме хьалувцалу телевизионни передачаш, хIаьта колхозаш чIоагIа механизированни а дуккхача доакъоех латта а боахамаш да. Керттерча даькъе цига лeладер ялати дегIабена хьайбай боахами ба.

Вай йоккхача Даьхен гаьнарча Малхбоале, Уссурийски тайген центре улл Дальнереченски район. Цигара Iалам чIоагIа хоза да, хьунашка кедрови бIараш, грибаш, тайп-тайпара комараш хул. Из район а керттерча даькъе юртбоахама производство лелаеш я.

«Калининский», «Малиновский» совхозаш а хозача моттигашка, Малиновка, Михайловка, Быстрый яхача хишта йистте яда. Баха баьхка нах тIаэцача Приморски краерча совхозашка, Саратовски областерча колхозашка а санна, хоза кийчдаь культура цIенош, клубаш, школаш, детсадаш, почтови отделенеш, сберегательни кассаш я, тикаш, общественни кхачан а бытовой гIулакх ду а предприятеш я. Овсаре къахьегара а сатийна салаIара а мел эша хьалаш да цига. Цига баха безам а болаш дIабахараштa цкъа дIалуш пособи лу: Саратовски областе — цIендаьна — 100 соми хIара дезалхочоа 35 соми; Приморски крае — 200 сом цIендаьнеи 75 сом хIара дезалхочоаи.

Цкъа дIалуш йола ахчан пособи берригача дезалашта шин хана дIалу: 50 процент цига дIаболхача ханеи юхедисар баха баьхкарий дезало колхозе е совхозе хадданза болх беш цхьа шу даьлчеи.

Керда баха хайшараш 8 шера юртбоахама налогех мукъабоалийт.

Баха дIаболхача дезалашта пассажирски плацкартни вагонашца дIаболхаш а, хIаьта иштта шин тоннага кхаччалца ше ваьхачара дIахьош бола мукъа дIабохьийташ а хинна зе юкъаметтаоттаду.

Баха баьхкача берригача дезалашта колхозашеи совхозашеи чуIе цIенош лу, коа хьалдаь сов хIамашн хьайбацаш чулеладе отараш а долаш, нормагIа йоагIачa тайпара лаьттан участкаш а йолаш. Цу цIеношка дIачубаха ши шу даллалца квартирагIа дIатела дезачох мукъабоалийт дезал, хIаьта цул совгIа мах боацаш, лелаш йолча нормашка хьежжа доагорцеи сердалцеи Iалаш а бу.

Керда баха хайшараштa доахан, жа, гаьзарий, кхыдараш эца йиш хургйолаш ссудаш тел. Нах баха болхача ерригача колхозашкеи совхозашкеи къахьегара, вахара, салаIара дика вIаштIехьдаьха хьалаш да. Чкъаьрий лувца безам болчоа хи йисте, Iама йисте зIак хьокха моттигаш я, чаьрахьал да, грибаш, бIараш лохьаде моттигаш я.

И. ГУБАЕВ,
— Нохч - ГIалгIай АССР Министрий Советерча къахьегамах йолча управлене начальника заместитель.

Редактора заместитель
М. М. ХАМХОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

10 ЯНВАРЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха». Информационни программа. 8.35 — Iуйранара гимнастика. 8.50 — «Мюнхаузена леладаь тамашийна хIамаш». Телевизионни дукха серийни мультфильм. 3-гIеи 4-гIеи сереш. 9.10— «Кигирхой кхоллам». Берий художественни самодеятельноста коллективий концерт. 9.35 — «Массаза а кхайка оаз». Телевизионни дукха серийни художественни фильм. «Сатассале хьалха бийсан» яха 2 гIа сери. 10.45 — «Кинопикъбара клуб». 14.30 — Социалистически мехкий документальни фильмай программа. 15.45 — Марк Твен. «Тома Сойера леладаь тамашийна хIамаш». 16.15 — «Спортивни класс». 16.55 — Бераштa дола фильм. «Калле-сыщика леладаь тамашийна хIамаш». Телевизионни художественни фильм. 2-гIа сери. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — «Дика да. жгали». Бераштa дола Iилмай-популярни фильм. 18.45 — Центральни телевиденеи Ерригасоюзни радиои РСФСР заслуженни артиста В. Мещерина хьалхле лелаеча электро-музыкальни инструментий ансамбла концерт. 19.15 — «Магитни тIаозар». Хьалхара передача. Передача дIахьу политически обозревателa В. П. Бекетова. 19.45 — «Массаза а кхайка оаз». Телевизионни дукха серийни художественни фильм. «Сенах ба хьа тешам?» яха 3-гIа сери. 21. — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Низболча фигуристий Ерригсоюзни яхь. МаIа нах. Ший чIамагIа йола программа. Одессера передача. 22.15 — О. Есенин. «Анна Снегина». Кхоачашъю В. Золотухина. Ийстеьлча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

13.00 — Спортивни передача. «Садко» яхача нек деча бассейнера репортаж 18.00 — Бераштa дола мультфильм. 18.15 — «Нохч-ГIалгIайче гIолла». Информационни программа. (эрсий, гIалгIай меттала). 18.35 — «Саг. Общество. Закон». 18.55 — Киножурнал. 19.05 — Литературни вIашагIкхетар (нохчий меттала). 19.35 — Мультфильм. 20.00 — «Фаьлгий парад» яха телевизионни фильм.

11 ЯНВАРЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха». Информационни программа. 8.35 — Iуйранара гимнастика. 8.50 — «Спортивни класс». 9.30 — «Массаза а кхайка оаз». Телевизионни дукха серийни художественни фильм. «Сенах ба хьа тешам?» яха 3-гIа сери. 10.45 — С. Есенин. «Анна Снегина». Кхоачашъю артиста В. Золотухина. 14.30 — «Хьа къахьегам — хьа сийле» Документальни фильмай программа. 15.30 — «Музейшкеи выставочни залашкеи гIолла. Васнецова музей. 15.50 — В. Луговске кхоллам. 16.30 — «Объектив». 17.00 — «Iилма — тахан». Академик И. В. Курчатов ваь 75 шу дизарга. 17.30 — «Зурманчаш, шоаш доля моттиг хьайовзийта!». 18.00 — Кердадараш. 18.15 — «Смеричко» яхача ансамбло хьагойт» яха фильм-концерт. 18.45 — «Саг а закон а». Передача дIахьу профессора А. А. Безуглова. 19.15 — «Спортлото» тираж. 19.25 — «Магнитни тIаозар». 2-гIа передача. Передача дIахьу политически обозревателa В. П. Бекетова. 19.55 — «Массаза кхайка оаз». Телевизионни дукха серийни художественни фильм. «Мятеж» яха 4-гIа сери. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Мехка низболча фигуристий дIахьокхаш йола выступлени. Одессера передача. Ийстеьлча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

18.00 — «Металл, баяи иштта кхыдола лоархIамера гIулакхаш». Телевизионни фильм. 18.15—«Нохч-ГIалгIайче гIолла». Информационни программа (эрсий, нохчий меттала). 18.35 — СССР Конституце хьакъехьа йола беседаш. «Вай вахара Закон» (нохчий меттала). 18.45 — «Стахановцаш». Телевизионни документальни фильм. 19.05 — Горски юртбоахама института заочно дешара волча проректора Т. Г. Гопоева къамаьл. 19.15 — «БIаьстангара бIаьстанга». Телевизионни документальни фильм. 19.35 — «Автомобилист». Телевизионни журнал (нохчий меттала). 20.05 — «Iаьржа лаьтта доацача мехка». Телевизионни документальни фильм.

РАДИО

10 ЯНВАРЬ

6.30 — «Юртара Iуйре». 7.10 — Республикански газетий обзор. 8.25 — Хоамаш. 8.45 — Берий хьакъехьа боккхий бараштa. «Дешархочун режим» яха беседа (нохчий меттала). 9.15—«Тха почта» (гIалгIай меттала). 9.30 — «Къона заманхо» яха радиовыпуск (гIалгIай меттала). 17.00—«Алкоголь массаза зулам деш я». Медицински Iилмай доктора Энтина беседа (гIалгIай меттала). 17.15 — 5 шера план 7-ча октябре кхоачашъе. «Сиха а дика а гIишлеш хьал-яр». «Росмясомолстрой» треста Грозненски ОПМК-ара передача (нохчий меттала). 17.30 — «М.-С. Плиева дешаех дола иллеш» яха концерт (гIалгIай меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала) 18.30—«Сайрийнара Грозный» (горсете гIолла).

11 ЯНВАРЬ

7.10 — Республикански газетий обзор. 8.25 — Хоамаш. 8.35 — Парте дешо дог ураоттаду. 9.15 — КПСС Центральни Комитета декабрьски Пленума соцамаша декхарийла ву. Экономена а кхом бира а тIехьа лоаттабеча къовсаме коммунисташ» яха корреспонденци (гIалгIай меттала). 9.30 — «Новатор». 16.00 — «Халкъа тIахьожам дIахьош ба». Назрановски районера передача (гIалгIай меттала) 16.20 — «Советски хьисалера вахар». «ХIаране боккъо я» яха очерк. 16.45 — «Ферма ЦIеча уголоке. Сунженски районера передача (нохчий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала).

Хоттмаш

Тахан республике гIоллеи Грозней морхаш а йолаш, малхбоалехьара секунде 3—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи, фегара температура республике 0—5, Грозне 1—3 градус шелал йолаш хилеи тарлу.

Кхоана морхаш а йолаш, цхьайолча моттигашка лоа а делхаш, дохк а доаллаш, тайп-тайпарча оагIонашкахьара секунде 3—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи фегара температура бийсана 8—13, дийнахьа 2—7 градус шелал йолаш хилеи тарлу.

МЕТЕОСТАНЦИ.

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный, Ленина, 9 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктохама секретара — 3-34-38; партийни вахарен культуран отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боаха ма отдела — 3-42-28; письмой отдела — 3-74-68; бухгалтере — 2-54-30. корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отдела партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем — 3-74-68; бухгалтерии — 2-54-30; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинарен, ереи, шоаттеи деношка

СФ05010 «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 159.